

West-Vlaamse Milieufederatie

Opmerkingen Ontwerp beleidsplan ruimte West- Vlaanderen

Een volledig overzicht van de positieve en negatieve opmerkingen bij het ontwerp beleidsplan Ruimte vanuit de West-Vlaamse Milieufederatie en haar lidorganisaties

WEST-VLAAMSE MILIEUFEDERATIE

Beleidsmedewerker West-Vlaamse Milieufederatie
Bart Vanwildemeersch
20-5-2025

Ontwerp beleidsplan ruimte West-Vlaanderen

20/05/2025

Inleiding

Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen: goede aanzet, maar uitdagingen vergen meer

Met het Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen, wil de Provincie een schets geven van de richting waarin de ruimtelijke ordening in West-Vlaanderen moet evolueren. 'Een schets', want in tegenstelling tot het Ruimtelijk Structuurplan West-Vlaanderen' is het plan – in navolging van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen- op bepaalde vlakken vaag. Anderzijds zijn de uitdagingen van die aard, dat ze een alomvattend grondig ruimtelijk beleid nodig hebben.

Dat het openbaar onderzoek liep tijdens het droogste voorjaar in 134 jaar is tekenend voor de uitdagingen waar we voor staan: waterlichamen drogen uit, broedsels inclusief, door de droogte stijgt de vuilconcentratie in het oppervlaktewater, Waterproductiecentrum De Blankaart ligt aan het infuus van onder andere de Mandel – een beek waar PFAS-lozingen problematisch zijn, de landbouw perst de laatste druppels uit hun haspels en wordt geconfronteerd met verzilting en de industrie vreest voor verliezen. En intussen stijgt de zeespiegel verder, met uitdagingen voor het hinterland. Water is sturend in West-Vlaanderen, dat meer en meer duidelijk.

Om ruimte te geven aan water, moeten de principes van integraal waterbeleid zo sterk mogelijk worden gevolgd: zoveel mogelijk infiltratie (dus open ruimte), ruimte voor bergen in beken en andere waterlichamen (dus hermeanderen, natuur in en aan de beek om water op te houden, peilverhogingen, infiltratiebekkens (of poelen), herstel van het ecologisch functionerend landschap, ruimte voor waterretentie in de bodems,...) en tenslotte afvoeren waar het landschap de overschotten niet kan slikken.

Hiervoor is ruimte nodig: ruimte in de waterloop en ruimte in het landschap.

Water is sturend, maar de basis van het systeem, van het leven, is een goed functionerend ecosysteem. Hoe het momenteel gesteld is met de natuur in West-Vlaanderen en welke de uitdagingen en doelen zijn: daar geeft de beleidsvisie geen sluitend antwoord op. Nochtans zal de Natuurherstelwet, die een datum kleeft op de doelen van de habitatrichtlijn, eveneens impact hebben op de activiteiten in onze provincie. Aanzetten tot een groennorm en het verhogen van biodiversiteit zijn absoluut lovenswaardig, maar er zal meer nodig zijn om het tij te doen keren. Ten opzichte van het Ruimtelijk Structuurplan is de opdracht eerder flou geformuleerd: bijvoorbeeld daar waar het Ruimtelijk Structuurplan de natuurverbindingen expliciteerde, zijn deze nu eerder in wensvorm geformuleerd. We hebben nood aan een duidelijke visie en verbintenis in lijn met de doelen van Europa (Natuurherstelwet, klimaatdoelen, Kaderrichtlijn Water, Bodemrichtlijn,...), eerder dan eerder vage

vooruitzichten.

Zaken die dan wel explicieter worden benoemd, zoals de bufferbekkens en de mogelijkheid om van ongebruikte hoeves een woonsite te maken zijn eerder af te raden. En dit respectievelijk voor (oa) hun versterkende werking tegen de verdroging en de nefaste impact op de beschikbaarheid van uitbatingskansen voor zij-instromers en verdere versnippering van bewoning in het landelijk gebied.

De voornaamste vervuulende sectoren (bv. industrie, landbouw en veeteelt, huishoudens) en resp. vuilvracht of vervuilingsbronnen (bv. meststoffen en pesticiden, zware metalen, olie, PFAS...) worden niet benoemd of geanalyseerd. Een formulering als "We moeten streven naar een meer duurzame landbouw", bijvoorbeeld, blijft bijzonder vaag zolang de doelstellingen niet duidelijk met concrete parameters zijn omschreven. Nochtans is de milieugebruiksruimte³ absoluut belangrijk in West-Vlaanderen. Wie dit beter wil begrip en inschatten, kan bijvoorbeeld eens te rade gaan bij de mensen die drinkwater van De Blankaart nemen, zwemmen in de Mandel, de toestand van de weide- en akkervogels waarnemen of ademen in Menen of Wielsbeke. Niet alleen het fysische systeem bepaalt de inplanting, ook de huidige milieu- en natuurbelasting.

Daarnaast komt ook de Kustvisie aan de deur kloppen, niet in 2100, de datum die vooropgesteld wordt voor de maatregelen, maar nu. Nu moeten we maatregelen nemen die ingrijpen op die mechanismen die schadelijk zijn voor de toekomstige kustbescherming, zoals machinale reiniging van de stranden, of het extra verharderen van duinen. Nu moeten we het kust-poldersysteem apart benaderen en die kwaliteiten herstellen en versterken, die in de toekomst de veiligheid van kust en hinterland zullen garanderen. Vlaanderen koos voor Natuurgebaseerd, West-Vlaanderen (dan) ook?

Positief is absoluut wel de invulling van het energielandschap, hoewel de connectie met de andere kaders er wat tekortschiet. Goed dat voor zonnepanelen duidelijk wordt gemaakt dat voor kunstmatige waterpartijen de ecologie van groot belang is. De Provincie wil duidelijk inzetten op hernieuwbare energie, met respect voor het landschap. Dat de Provincie verder wil inzetten op de provinciale domeinen is eveneens een positief gegeven. Maar dat mag geen vrijbrief zijn voor ongebreideld innemen van verspreide natuur en het gebruik van de domeinen ter compensatie.

Ook positief is dat de Provincie de AGNAS-processen uit de trein der traagheid wil halen. Maar ook hier missen we de concrete doelen en sense of urgency: West-Vlaanderen heeft een inhaalbeweging te maken op vlak van natuur en bos. De impact van de mokerslagen door droogte en neerslag geven aan dat het landschap uitgeput en afgebroken is én helemaal niet klaar voor de toekomst. Hoewel de industriële landbouw in West-Vlaanderen de grootste tegenstander is van meer natuur, zal het net die sector zijn die op termijn het grootste voordeel zal hebben van het geheel aan ecosysteemdiensten die een goed werkend ecosysteem zou opleveren. Concrete en alomvattende plannen met duidelijke doelstellingen en meetbare/controleerbare parameters zijn de enige manier om resultaten te bereiken. Zoniet verzeilen we in vage beloften, al dan niet hernomen uit het Ruimtelijk Structuurplan van 2014.

Terecht dat de Provincie op zoek gaat naar een invulling voor de gedesaffekteerde landbouwzetels. Maar de richting waarin ze zoekt, is volgens ons niet de juiste. Dit werd

eerder ook al eens meegegeven in een [gedeelde opinie](#) (BB, BBL, NP,...). Maar hier lijkt de Provincie aan de vraag naar nieuwe zetels voor zij-instromers voorbij te gaan en laat ze behoorlijk wat ruimte voor een commercieel zo interessant mogelijke invulling (namelijk het opsplitsen van de grond en het bedrijf).

Kortom: de vaagheid van ambities en de invulling die de beleidskaders vereisen, die afhankelijk zal zijn van projectmiddelen - waarvan we weten dat die sterk verschuiven naar industrie en landbouw - en de ondermaatse focus op de verschillende drukfactoren die leiden tot de achteruitgang van de biodiversiteit en het klimaatbestendige landschap in West-Vlaanderen, zorgen voor een vrees dat voor het groene thema dit beleidsplan een slag in het water zal zijn. We hebben concrete ambitie nodig voor natuur, klimaat en milieu. Dat zien we nog te weinig in dit beleidsplan.

Tenslotte nog een pluim voor de schrijvers van die plan: ze werken onder een enorme druk vanuit de verschillende sectoren en moeten dan ook schipperen tussen de belangen, wat het niet eenvoudig maakt om de evenwichten te kunnen handhaven.

Deel I - Algemene opmerkingen

- **Lopende RUPs:** hiervoor geldt het oude decreet. Maar hier moet er opgelet worden dat bestaande invullingen die nu als fouten uit het verleden worden bestempeld niet als lijken in de kast worden gehouden. Voorbeelden: Dudzeelse Polders, bestemde bedrijventerreinen in overstromingszones of als snippers in het landschap, de kamstructuur aan de kust, ...
- Welke **afstemming** is er van dit Beleidsplan Ruimte met deze van de **buurlanden**? Het waterprobleem, zowel overlast als droogte, maar ook mobiliteit of economische en ecologische ruimte, zijn thema's die absoluut in overleg en gedeelde planning met de buurlanden moet verlopen.

1.1. Ambitie van de provincie

- **Ambitieniveau is flou, maar de uitdagingen hard.**
Het zal een aantal keer terugkomen: Europa verwacht concrete resultaten, net als de bevolking. Als het gaat om waterkwaliteit, natuurherstel, AGNAS, wateroverlast, leefkwaliteit, gezondheid, ... zijn er zowel van Europa, als Vlaanderen en de bevolking terechte verwachtingen naar hoe we het landschap verduurzamen
- **Voor biodiversiteit een gebrekkige referentiesituatieschets.** Nochtans zijn er al wat rapporten en zullen er nav de Natuurherstelwet behoorlijk wat gegevens verzameld worden. Hiervoor moet de ruimte voorzien worden: geen ecosysteemherstel, als er niet geweten is wat de behoefte van de natuur in West-Vlaanderen op vandaag is. We merken op dat andere sectoren, zoals economie, maar ook mobiliteit en wonen wel (en terecht) een behoeftestudie hebben. **Voor natuur is het dus blind varen.**
- **Vrijblijvend geformuleerd:** concrete tussendoelen zijn nodig 2030-2040-2050.
- **vrijblijvendheid van de beleidskaders:**
Gezien met het Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen het Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan komt te vervallen, is het noodzakelijk om een goede afweging te maken van zaken die al dan niet meegenomen worden. Door de vrijblijvendheid van

de beleidskaders, zeker als het gaat over natuur, vervallen ook heel wat van de doelen die - alhoewel beperkt- in het PRS-WV werden aangegeven. Denken we aan de natuurverbinding, de aanduiding van de natuurkernen, ... We vragen expliciet om deze op te nemen in het BRWV, aangezien ze van de start tot nu dode letter bleven.

Dit beleidsplan lijkt zeer sterk op een achteruitgang van het beschermingsniveau.

- **Onderbelicht is de rol van de Provincie in de vergunningverlening.**
Deze willen we zeer graag belicht zien. Aangezien de kwalitatieve generieke afwegingskaders en visies van groot belang zijn voor het effectief implementeren van de provinciale ambities, moeten deze minstens exhaustief opgelist worden en voorzien worden van een analyse in het licht van de ambities hier geponeerd. Voorbeelden van kaders en visies: Landschappelijke integratie van bedrijven in landelijk gebied, glastuinbouwvisie, Wateractieplan, Stikstofactieplan, ... -waarbij bv glastuinbouwvisie een revisie zou mogen ondergaan, aangezien op een aantal vlakken strijdig met de regelgeving.
- **p. 18: hoe worden de SDG's toegepast?**
Het is één zaak van ze te vernoemen, maar ze worden niet verweven door het document, noch wordt aangegeven hoe de SDG's een afwegingskader zijn van de doelen en acties.
- **p. 20: wat is 'draagkracht'?**
Wat is de consequentie van het overschrijden van de 'draagkracht'? In welke mate werd, in functie van 'draagkracht', het Betonrapport meegenomen? Hierin staat per gemeente aangegeven wat de inspanningen zijn die deze gemeente in verstedelijkt en landelijk gebied moet leveren ifv ontharding.

1.2. Water

- **p. 21: In welke mate is er nu al aandacht voor droogte en biodiversiteit binnen het integrale waterbeleid?**
Er wordt aangegeven dat het integraal waterbeleid zich vertaalt in 'twee grote luiken': onderhoudswerken en de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden en waterspaarbekkens'. Eveneens wordt aangegeven dat de rol van de Provincie 'het vrijwaren en onderhouden' van de waterlopen is. Dit is absoluut geen integraal waterbeheer. We verwachten dat de Provincie binnen een Beleidsplan Ruimte dat het fysisch systeem als drager aanneemt én de ecosysteemdiensten wil versterken en valoriseren, eveneens waterbeleid doet in uitvoering van de Kaderrichtlijn Water. Voor het pure waterbeheer gaat dit verder dan waterspaarbekkens voor de landbouw (die veelal niet voldoen aan de bronbeginselen van het Waterwetboek) en bufferbekkens (eveneens ook voor de landbouw) en het onderhoud van de waterlopen. Net omdat de Provincie de belangrijkste waterbeheerder is in haar grondgebied, dienen ALLE belangen, conform de Kaderrichtlijn Water, meegenomen te worden. Het is dan ook vreemd dat het beginsel van het ruimtelijk beleid gebaseerd wordt op het fysisch systeem en het uitwerken van het beleid zich dan ook enkel lijkt te focussen op een fractie van de zorgen voor dat fysisch systeem.

Waterbeheer is een systemisch beheer, met een regionale toets. Het laten hermeanderen van waterlopen is een plicht in de Kaderrichtlijn Water. Ecologisch Beekbeheer is een plicht die de Provincie voor de door zichzelf aangeduide waterlopen opgenomen heeft (PRSWVla 2014 natte ecologische verbindingen), of een plicht draagt ingevolge de afbakening van VEN en IVON. Daarnaast is het ook van belang om waterlopen in en stroomopwaarts van VEN en SBZ, conform het Natuurdecreet en de Habitatrichtlijn (en Waterwetboek) te gaan beheren. Te beginnen met een aangepast beheer in situ. Hier willen we graag neerslag van zien in het Beleidsplan Ruimte. Nu wordt verkeerdelijk de indruk gewekt dat de Provincie het waterbeheer voornamelijk in functie van 'vrijwaren' en 'watervoorraden' voert, wat niet zou stroken met de geldende regelgeving en de realiteit (voor bepaalde beeksegmenten).

1.3. Landschap

- **Vlaams Ontsnipperingsprogramma wordt nergens aangehaald:**
Het aanleggen van infrastructuur zorgt voor een ecologische versnippering van het landschap. Dit, zowel in het water, als op het land en in de lucht. Het in kaart brengen van die versnippering en het ruimtelijk aanpakken ervan, dient meegenomen te worden in de later aangehaalde ecologische visie (ikv Natuurherstelwet) van de Provincie, in uitvoering van de hoger opgelegde doelen.
- **Het landschapsniveau is voor vele problematieken een goed niveau:**
Niet alleen het fysisch of ecosysteem is landschapsgebaseerd, maar ook landbouw en nederzettingen zijn geënt op het landschap. Mensen identificeren zich met hun rol in het landschap. Het is het samenbrengen van de blik op het landschap, bij verschillende actoren, die tot een gedragen oplossing kan leiden. Het samenbrengen van verschillende processen op het landschapsniveau, kan ook organisatorisch tot een verlichting van de participatietaak komen. Samen werken aan het landschap verbindt. De Provincie past dit nu al zeer geregeld toe, maar toch worden nog heel wat processen gestart, los van elkaar. Dat maakt dat de opdracht voor het middenveld zeer groot wordt en het overzicht kan verdwijnen.
- **Ook in West-Vlaanderen is er meer dan cultuurlandschappen alleen**
P.40 en 41 geven een goed inzicht op hoe de Provincie de landschappen beschouwt, maar hier wordt de landschapsecologie wat ondergesneeuwd in het culturele aspect van het landschap. Duinen, bv, zijn natuurlijke landschappen, net als slikken en schorren. Daarnaast wordt door het benadrukken van de culturele dimensie, de natuurlijke onderdrukt. Erosie, bv, is in West-Vlaanderen grotendeels een culturele zaak, maar erosie door het meanderen van een rivier is natuurlijk. Als het fysische de onderlaag is voor het ruimtelijke beleid, dan is de interactie tussen het fysische, de natuur en de mens als geheel van belang.

1.4. Natuur en biodiversiteit

- **De analyse ruimte** geeft geen inschatting van de soorten en ruimtelijke behoefte in West-Vlaanderen (IHD)

- **‘Gewenste ruimtelijke ontwikkeling’ voor natuur**

Kaart met gewenste toestand natuur is in de loop van het proces op vreemde wijze geschrapt. Dit maakt dat het huidige voorstel natuurherstel helemaal als een co-benefit of koppelkans ziet en niet als doel op zich. Het is logisch dat een beleid dat zich de SDG's eigen heeft gemaakt, maar ook een uitvoerende rol heeft in lijn met de KRW, Habitatrichtlijn, Natuurherstelplannen, bosplannen, AGNAS, Soortenbeschermingsprogramma's, RAMSAR, de Landschapsconventie, ... een vooruitblik heeft op de doelen die het wenst te bereiken. Voor de KRW is dat nog steeds 2027. Voor andere zijn er tussendoelen opgesteld, bindend.

Daarom willen we absoluut een toekomstbeeld binnen dit plan opgenomen, vanuit een behoeftestudie inclusief de wettelijke verplichtingen. Daarnaast dient dit eveneens rekening te houden met de gevolgen van de klimaatverandering voor biodiversiteit. Voor de kust is het Ruimtelijk OntsnipperingsProgramma samen met de Kustvisie, inclusief de denkoefening ikv Waterveiligheid aan de Kust ikv T.O.P. kustzone van belang.

Maak daarom 30% van West-Vlaanderen tegen 2030 tot een effectief beschermd natuurnetwerk. West-Vlaanderen kent slechts 4,5% SBZ-H op haar grondgebied. Naast SBZ-H, heeft West-Vlaanderen ook een areaal aan Vogelrichtlijngebied dat al dan niet overlappend is met het SBZ-H. Daarnaast is er voor Vlaanderen in 1997 de ambitie uitgesproken om VEN vast te leggen. Hoewel deze ambitie nog niet volledig is uitgevoerd (30.000 ha van de 125.000 is nog niet bestemd), is deze wel degelijk van belang voor het behoud van natuur in West-Vlaanderen. Net als de toen voorziene 10.000 ha bosuitbreiding voor Vlaanderen: slechts 0,7% van de Provincie is bestemd als bos, 2,3% is bebost. Daarnaast zijn er de Vogelrichtlijngebieden – vooral aan de Westkust, De Blankaart en de Oostkust- die elk hun drukken kennen (van droogte tot eutrofiering en ruimtelijke druk). En uiteindelijk ook de bescherming van natuur, buiten de afbakeningen, zoals deze via het achteruitgangsverbod, het soortenbesluit, de Kaderrichtlijn Water, de natuurverbinding ...

1.5. Klimaat

Het Beleidsplan werkt aan een versterking van het watersysteem en stelt water centraal in de ruimtelijke visie. Er wordt echter te weinig gerefereerd naar de rapporten ‘Weerbaar Waterland’ en ‘Droge Delta’ als het gaat om het weerbaar maken van het landschap. De huidige druk op het watersysteem, heeft ook te maken met de ontmanteling van de landschappen. Een goed functionerend landschap, startend van de bodem, zorgt voor een versterkte weerbaarheid tegen klimaatextremen. Het herstel van het bufferend landschap zou dan ook vooraan moeten staan.

De Provincie vertaalt haar bevoegdheden als waterbeheerder als volgt: ‘integraal waterbeheer vertaalt zich in twee grote luiken: de onderhoudswerken en de aanleg van gecontroleerde overstromingsgebieden en waterspaarbekkens.’ Dit strookt niet met de taak die de KRW aan de waterbeheerder opgegeven heeft: zo is ook het structuurherstel, maar eveneens het herstel van watergebonden natuur (vertragend effect) en het peilbeheer van een waterloop van belang. Een ander aspect, waar de

Provincie ook zeggenschap over heeft, is de vergunningverlening. De Provincie heeft een scherpe visie op het compenseren van ingenomen volume veelal in de vorm van bufferbekkens. Bij de ophoging van akkers (niet steeds vergunningsplichtig) worden deze maatregelen niet opgelegd. Het is van belang om het bufferend vermogen van het landschap (en het nodige herstel per vergunning) voor ogen te houden. In die zin is een hydromorfologisch overzicht per deelbekken een interessant instrument om na te gaan waar het systeem herstel nodig heeft.

Daarenboven is het ook onduidelijk hoe de onthardingsdoelen van de Vlaamse Overheid zullen gehaald worden. Er wordt (terecht) gesproken over verhardingsneutraliteit, maar voor landelijk gebied staat ontharding voorop (20%). Hier is weinig beeld op. Zonder concrete doelen in de zeer nabije toekomst, is het robuust maken van het landschap een wensdoorm.

Zoals ook verder aangegeven neemt de Provincie de opdracht op om ruimte te maken voor de verschillende vormen van hernieuwbare energie.

1.6. Milieugebruiksruimte

- Het principe 'milieugebruiksruimte' vindt in dit plan geen weerslag:

Een analyse moet niet alleen uitgaan van de fysische processen, maar ook van de milieugebruiksruimte in het algemeen. Welke rol heeft de scheepvaart in algemene verdroging? Waar moet er herstellend gewerkt worden ikv landschap? Waar is de gezondheid van de mens op dit moment bedreigd door processen die zich in de ruimte afspelen en in welke mate moet het ruimtelijk beleid hier herstellend zijn, zoals bv Menen-Wervik (biomonitoring), MAP GT3 en GT2, Wielsbeke, Oostrozebeke,... ? Waar is er nog voldoende water (opp-, GW en leidingwater) om extra druk te leggen en waar moet die druk afgebouwd worden? Welke rol kan een ruimtelijke planning hierin spelen?

Daarnaast dienen ook processen als PAS, KRW (en Waterwetboek), Natuurdoelen, regionale vertaling van het Luchtbeleidsplan, ... sturend te zijn in de ruimtelijke processen. De focus op water is goed, maar te beperkt.

Milieugebruiksruimte moet dan ook ruim geïnterpreteerd worden: van soortenbescherming, over milieudrukken, naar waterbeschikbaarheid (volgens volgorde van belang (cfr KRW), naar erfgoed en landschappen (Landschapsconventie eveneens niet benoemd). Ruimte voor nieuwe activiteiten moet vooraf worden afgewogen tegenover de bestaande en gecombineerde drukken op het ecosysteem en waar nodig moeten processen systeemherstellend doorwerken naar vergunningen.

Een welomschreven gewenst ruimtelijk toekomstbeeld voor Provincie West-Vlaanderen, als uitgangspunt voor de beleidsvisie Ruimte, is dan ook meer dan noodzakelijk. Dit toekomstbeeld kan dan getoetst worden aan draagkracht en beschikbaarheid van ruimte (milieugebruiksruimte), maar ook aan de tendensen in het beleid van hogere overheden. We moeten tenslotte evolueren naar een

klimaatrobuuste biodiversiteit, een sterk watersysteem, een toekomstbestendige landbouw, een duurzame economie, een gezonde leefomgeving,... En dit zijn niet enkel randvoorwaarden waarbinnen de ruimtevraag wordt afgemeten: het is het uiteindelijke doel van ruimtelijke planning.

Met een gewenst toekomstbeeld voor ogen kan men realiseerbare doelen stellen, maar ook grenzen bepalen en gefundeerde keuzes maken op basis van de milieugebruiksruimte en de hersteldoelen die van hogerhand worden opgelegd (bv. de gewenste ruimtelijke en milieu-impact van logistiek (opslag/ transport) bepalen, ruimte voor biodiversiteitsherstel, benodigde behoefte ruimte voor water (natuurlijke overstroming, robuust watersysteem, kustverdediging,...) berekenen, aansnijden woonuitbreidingsgebieden aan banden leggen, afbraak leegstaande hoeves/stallen afwegen,...), het uitbreiden van milieubelastende bedrijvigheid,... .

Een duidelijk wensbeeld kan ook helpen om te bepalen of de nodige instrumenten om gewenste doelen te bereiken aanwezig zijn of nog ontwikkeld kunnen worden.

Voor heel wat zaken is een toekomstbeeld uitgewerkt, maar de koppeling naar opereren binnen de milieugebruiksruimte werd niet aangehaald.

- **Specifiek voor bepaalde gebieden moet gewerkt worden aan milieuherstel:**

Als ruimtelijk planner is het inderdaad logisch naar de bestemmingen te kijken, maar ook de interacties tussen invulling van de bestemming en de omgeving zijn van belang. Gebieden als Wervik-Menen, maar ook Wielsbeke of Oostrozebeke gaan gebukt onder de slechte luchtkwaliteit, hier is het dan logisch om een afbouw van emissies te voorzien bij nieuwe vergunningen/ PRUP's of evaluaties van vergunningen evenals nieuwe weginfrastructuur in te plannen. Gebieden met een structurele verdroging kunnen geen extra druk op het watersysteem meer aan. Gebieden waar het landschap gedegradeerd is, moeten in wederopbouw worden bekeken. Die analyse is er niet.

Voorstel ook om waterkwaliteitskaart, evenals kaart van emissies naar de lucht (meer dan fijn stof) op te nemen. Als het principe 'water stuurt ruimte' wordt gebezigd, dan moet je minstens een idee hebben van de waterkwaliteit en het gebrek aan water voor het systeem. Maar eveneens de kaart van drinkwateronttrekkingsgebieden (Oppervlaktewaterwinning en Grondwaterwinning).

Een belangrijke voorwaarde voor het Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen, is de **bestemmingsneutraliteit**. Het is de voorwaarde om nieuwe ruimten te kunnen omzetten naar een harde bestemming. Gezien de inname van HAG voor bedrijventerreinen op dit moment al beslag legt op de AGNAS-processen en de hoeveelheid natuur die er in die processen kan worden bestemd, is het voor de bestemmingsneutraliteit zeker van belang om een strategie en actieplan te hebben.

DEEL II Strategische Visie

2.1. Ruimtelijke principes

2.1.1. Herkennen en erkennen van het fysisch systeem

- **p.32: Fysisch syteem vs ecosysteem:** Niet fysisch systeem, maar ecosysteem sturend.

Eén van onze belangrijkste bemerkingen op de nota is dan ook dat ‘ecosysteem’ een accuratere benaming is voor het hoofdstuk fysisch systeem. Het ecosysteem biedt essentiële diensten (zoals ook gezegd op p. 22 van de conceptnota) aan de samenleving en diverse sectoren (bestuiving, klimaatadaptatie, waterbeheer, ecologisch evenwicht (i.k.v. bv. plaagbestrijding, bodemvruchtbaarheid, voedsel, ...).

Een bodem moet een levend geheel zijn om goede infiltratiecapaciteit te hebben. Een landschap moet een interactie zijn tussen biotische en abiotische elementen om goed te kunnen functioneren. Vandaar dat ook de landschapsecologische benadering van groot belang is. Als het beleidsplan aangeeft dat tegen 2050 de ecosysteemdiensten in evenwicht moeten zijn met het natuurlijk aanbod, dan moet het natuurlijk aanbod uiteraard ook een doel op zich zijn.

Daarnaast heeft **biodiversiteit ook een intrinsieke waarde**, los van de diensten die ze levert. Daarom is het van belang om die ook expliciet te analyseren in robuustheid en te benoemen in uitdagingen en doelen.

Dat we naar een duurzame landbouw moeten, daar zal niemand aan twijfelen. Maar of een lock-in met waterspaarbekkens hiertoe zal bijdragen, of het aantrekken van nog meer groenteverwerking en dus nog meer nitraat- en erosiegevoelige teelten, is de vraag. Net als het plaatsen van grondloze pluimveestallen in beschermd landschap.

Zolang elke verduurzaming uitgaat van een BAU (business as usual) voor landbouw en de veronderstelling dat de huidige natuur behouden een onmogelijke opdracht is, zal die verduurzaming zich in de marge afspelen. Duurzame landbouw moet gebeuren binnen de milieugebruiksruimte, met respect voor de functies van het landschap en het feit dat verweving van de functies ook beperkingen voor de landbouw met zich meebrengt. Dat gaat over drinkwater, waterkwaliteit, watervoorziening, maar ook over bodem en natuur. Daarom ware het interessant geweest om binnen de analyse een evolutie van de teelten te koppelen aan de voedingsindustrie, maar eveneens aan de uitbouw van de landbouwbedrijven (loodsen, stallen, grondwaterwinningen, ...), de invloed op de landschapskwaliteit (ruimer dan enkel de culturele component), het verdwijnen van de boer uit de primaire productie en de milieukwaliteit.

- **Graag een omschrijving van “In 2050 zijn de ecosysteemdiensten in evenwicht”**
(p. III.4) en een referentiesituatie.

- **p.33: ‘voldoende aandacht voor de aanwezige landschappelijke waarden’:**
Graag een beschrijving. Gaat dit enkel over erfgoedbenadering, of ook landschapsecologische integriteit? Eén van onze belangrijkste bemerkingen op de nota is dan ook dat ‘ecosysteem’ een accuratere benaming is voor het hoofdstuk fysisch systeem. Het ecosysteem biedt essentiële diensten (zoals ook gezegd op p. 22 van de conceptnota) aan de samenleving en diverse sectoren (bestuiving, klimaatadaptatie, waterbeheer, ecologisch evenwicht (i.k.v. bv. plaagbestrijding), bodemvruchtbaarheid, voedsel, ...).

Doelstellingen voor 2050 gaan uiteraard ook bepaald worden door de Natuurherstelwet. Het behalen van de doelen van de Natuurherstelwet, zal ook een doel van de Provincie worden en een ruimtelijke impact hebben.
- **Verwerkende industrie :**
‘Indien opportuun’ bundelen. Wat bepaalt de opportuniteit? De lozingsdruk door chloriden? Landschap? Mobiliteit? Beschikbaarheid van water? Aanwezigheid van intrekgebied primaire productie en de druk aldaar op het systeem? Goedkopere landbouwgrond voor uitbreiding? Mogelijkheid planologisch attest? Zeer onduidelijke frase: ze insinueert een beleidsintentie, maar expliciteert de basis van de eventuele beslissingen niet.
- **P.34 Natuur en landbouw:**
Goed dat de verweving wordt bepleit. Hier missen we wel de landschapscomponent en de achteruitgang van akker- en weilandsoorten en de doelen voor het streven naar een ‘duurzame landbouw’.
- **Watersysteem gebiedsgerichte aanpak:**
Hoe gebeurt de prioritering? Welke garantie dat in het landbouwlandschap West-Vlaanderen dit ook overal de aanpak wordt? Quid Natuurherstelwet, AGNAS, Kaderrichtlijn Water?
- **P34: “In 2050 stijgt het ruimtebeslag in WVI niet”**
Tegen 2050 mag er geen verharding meer bij komen en moet er in de zachte bestemmingen een ontharding van 20 procent doorgevoerd worden. Om die doelen te halen, moet er in Vlaanderen 20.000 hectare netto onthard worden. Dat laatste wordt niet meegenomen in het Beleidsplan, hoewel het beslist Vlaams beleid is?

“De [strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen](#) bevat de strategische doelstelling om het bijkomend ruimtebeslag tegen 2040 terug te dringen tot 0 hectare. De tussentijdse doelstelling is om tegen 2025 de gemiddelde dagelijkse ruimtebeslagtoename al te beperken tot 3 ha/dag. Dit is de meest centrale doelstelling van de Vlaamse beleidsactie ‘bouwshift’, die inhoudt dat nieuwe (bouw)ontwikkelingen tegen 2040 volledig plaatsvinden binnen het bestaand ruimtebeslag. Vanaf dan treedt er dus geen uitbreiding van het ruimtebeslag meer op.” (bron: [Indicatoren](#)).

Het spreekt voor zich dat we hier het subsidiaire karakter van de Provincie willen benadrukken en dus de overname van de Vlaamse doelen vragen. Uiteraard zijn we voorstander om hier de ambitie aan te sterken (eerder dan af te zwakken).

- **p.35: klimaatverandering en waterbeheer.**

Ook hier weer het naar voren schuiven van bufferbekkens als dé oplossing. Hier is op dit moment onvoldoende onderzoek naar. De rol ervan in de watervoorziening werd niet onderzocht, noch het effect op de waterhuishouding en de lock-in van de intensieve landbouw. Er is geen enkel zicht op de watervraag voor natuur en nergens worden de basisprincipes van de Kaderrichtlijn Water als uitgangspunt genomen. Laat staan dat de principes van het Reactief Afwegingskader Droogte worden gehanteerd.

Om dit dan al naar voren te schuiven als ideaalbeeld voor 2050 - wetende dat er binnen Droge Delta en Weerbaar Waterland een hele resem aan oplossingsrichtingen werd aangegeven- is toch wel ziende blind zijn. Het is een zeer vreemde interpretatie van het 'water sturend' maken. Graag hier een herwerking naar de wetenschappelijk inzichten en de brede uitdagingen die landbouw kent (erosie, verschraling van bodems, druk op het watersysteem, verschraling van de landschappen,...). En dus eerst onderzoek naar de ligging, effecten, kostenstructuur, verdere intensivering, vooraleer uit te rollen. Een bufferbekken met captatiepunt door de overheid betaald, is en blijft een waterdienst vanuit de overheid en moet as such benaderd worden.

'Water sturend' moet ook vertrekken vanuit de klimaatprognoses en de afgeleide effecten. Dat kan zijn, gecombineerde effecten van klimaatverandering en ingrepen van de mens: het inklinken van veen- en kleibodems, verhoogde vuilvruchtconcentratie in oppervlaktewater door droogte in combinatie met verschuiving groenteteelt en concentratie veeteelt, impact recreatie en vissterfte door blauwalgen (combi van hitte, nutriënten (landbouw en achterstand rioleringsprogramma)), tekort aan stromend water door onttrekking, voedseltekort voor weidevogels door droogte en drainage, piektekort aan oppervlaktewater door intensivering groenteteelt in combinatie met droogte en niet-handhaven captatieverboden, opdeling/beschadiging – watergebonden-biotopen door mobiliteitsinfrastructuur, druk op het watersysteem door bouwontwikkelingen of verbreding van grote waterlopen voor scheepvaart, ... Maar ook verhoogde ruimtevraag voor water met differentiatie tussen bovenstroomse gebieden (en bodemgebruik) en benedenstrooms (polder en druk op de open ruimte en het ecosysteem).

- **2050: Water in functie van natuur te weinig belicht.**

2027 is de einddatum van de verlengingen voor de KRW doelen. Dit gaat dan ook op voor de lozingsnormen voor bedrijven (en dus ook de vestiging van bedrijven bij waterlopen met een zeer slechte waterkwaliteit) en dus ook maatregelen voor afvoer van water dat niet kan geloosd worden?

- **P35:** *"Infiltratie is niet altijd mogelijk op de plek waar de neerslag is gevallen, denk maar aan volledig verharde sites of akkers, waar water versneld afgevoerd wordt via*

drainagetechnieken of grachtenstelsels. Hier kan het water niet ter plekke infiltreren, wat nefast is voor het waterbergend vermogen van de bodem. Bij nieuwe ontwikkelingen of herontwikkelingen zal het dus belangrijk zijn om het aspect van infiltratie mee in rekening te brengen ten opzichte van de aanwezige verharding, bebouwing en het drainagesysteem.”

→ Hiermee wordt in principe gezegd dat de bestaande verharding en drainages gewoon behouden kunnen blijven, enkel als er eens een nieuwe ontwikkeling is, dan moet er wel rekening mee gehouden worden. Uiteraard is dit een weinig ambitieuze houding, zeker aangezien de doelen voor ontharding al opgezet werden. Voor bestaande sites dus graag ook doelen.

- **‘In West-Vlaanderen zit de moeilijk doordringbare kleilaag vrij hoog’.**

Dat is waar op bepaalde plaatsen, maar hier wordt aangegeven alsof dat dit overal is. Kreekruggen, de zandleem van het Tielts plateau, Jabbeke als deel van de zandstreek, ... Daarnaast is het niet enkel de diepte van de kleilaag die bepalend is, maar ook de waterstockerende functie die een bodem kan vervullen met als summum de bosbodems van bv het Heuvelland die (bij het schrijven van deze nota in een extreme droogteperiode) het water kunnen leveren voor de landbouw benedenstrooms (cfr Kleine Kemmelbeek). Een andere zin zou kunnen zijn ‘In West-Vlaanderen hebben heuvelruggen hun sponsfunctie verloren, omwille van de afbraak van het boslandschap en het verdwijnen van weides en microrelief/ Kleine Landschapselementen als hagen en poelen.’. Of zou ook de veenkaart kunnen leiden tot het inzetten van deze sponsgebieden. De veenkaart wordt wel vernoemd, maar in functie van het opstellen van een kaart. Een kaart zal de functie niet herstellen.

Graag ook, ikv ‘strategische’ bufferbekkens en wateropslag met ‘dubbele’ functie wat verder kijken dan enkel deze maatregel. Het rapport ‘Droge Delta’ geeft, in aanvulling (of aanvullend op) ‘Weerbaar Waterland’, beeld op wat er effectief moet gebeuren.

- **De focus op bufferbekkens voor de landbouw blijft verweven in de ganse tekst.**

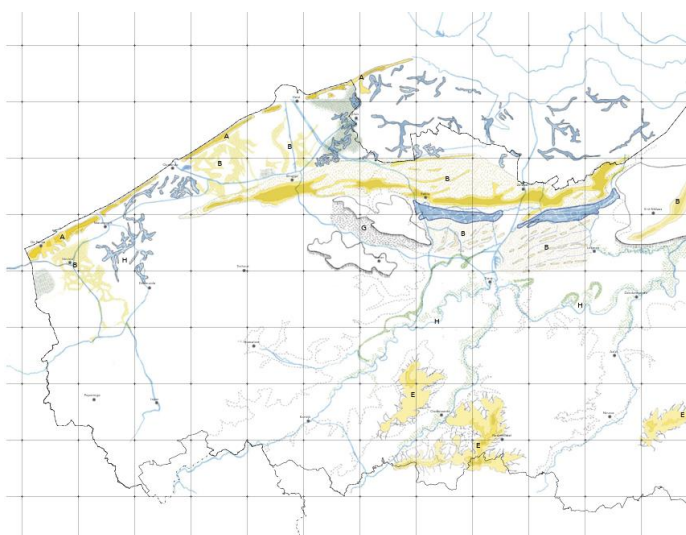
Bv. p.35: “De klimaatverandering, met onder meer langere periodes van droogte tot gevolg, heeft onze aandacht gevestigd op het belang van onze watervoorraden. Deze omvatten niet enkel de strategische bufferbekkens in functie van landbouwirrigatie, maar het gehele watersysteem van bron tot monding inclusief het grondwater.” Een vreemde zin, want de prioritering van de Kaderrichtlijn Water ligt wel even anders.

Over de waterspaarbekkens (ook bufferbekkens genoemd):

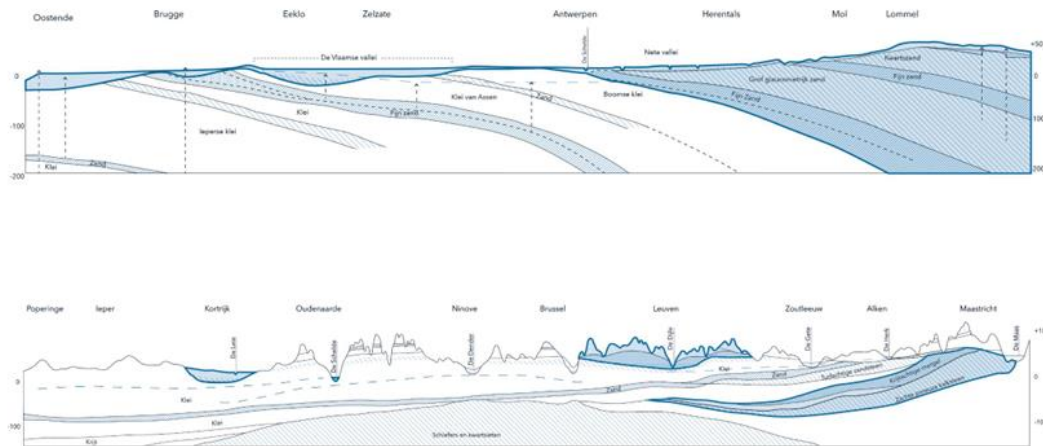
‘The expansion of reservoirs to cope with droughts and water shortages is hotly debated in many places around the world. We argue that there are two counterintuitive dynamics that should be considered in this debate: supply–demand cycles and reservoir effects. Supply–demand cycles describe instances where increasing water supply enables higher water demand, which can quickly offset the initial benefits of reservoirs. Reservoir effects refer to cases where over-reliance on reservoirs increases vulnerability, and therefore increases the potential damage caused by droughts.’ (Di Baldassarre, G., Wanders, N., AghaKouchak, A. et al.

Water shortages worsened by reservoir effects. “ (Nat Sustain 1, 617–622 (2018). Water voorzien, zorgt voor een grotere vraag aan water én verhoogt de kwetsbaarheid van de watervrager: hij/zij past zich niet aan, aan de nieuwe omstandigheden. Australië is tot eigen scha en schande tot deze inzichten gekomen en paste al in vele gebieden een heel andere manier van landbouw toe.

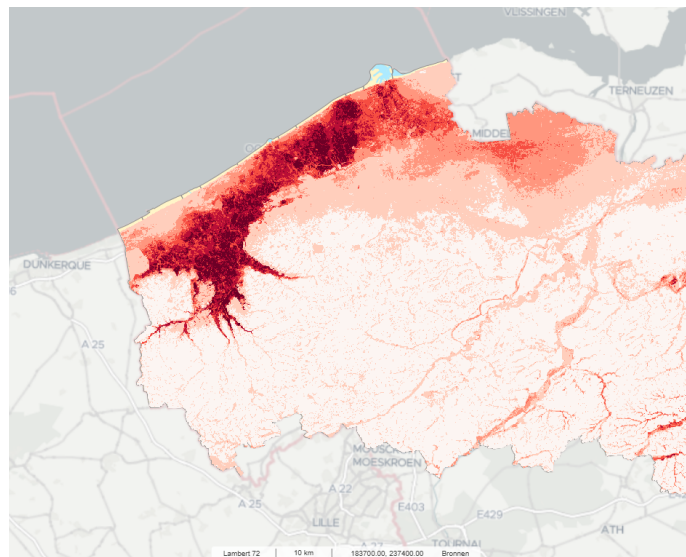
Onderstaande kaarten geven een beeld op de infiltratie- en waterleverende capaciteit van de ondergrond. De idee van deze kaarten, namelijk dat er een gedifferentieerd beleid nodig is dat met het systeem meewerkt, werd amper tot niet opgenomen in het Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen. Door de idee te geven dat per landschap de beste manier moet worden gezocht voor het bergen van water, maar het antwoord telkens weer een bifunctioneel bufferbekken, of waterspaarbekken is, zet de Provincie zich in een lock-in. Door daarenboven op p.35 nog eens aan te geven dat de ‘bovenste watervoerende grondlaag beperkt is’ negeert het Beleidsplan de differentiatie in bodems in West-Vlaanderen. En zet ze bv. de Veenwaarschijnlijkheidskaart opzij. Deze wordt echter wel aangehaald, maar enkel in functie van verder onderzoek. De bescherming van veenbodems is dan ook een zeer belangrijke maatregel, die bepaald genegeerd wordt. Dit moet eveneens meegenomen worden in het streven naar een duurzame(re) landbouw.

Kaart 1 Geomorfologisch landschapsstructurenkaart met potentieel waterleverend vermogen

Kaart 2 'Droge Delta'

Kaart 3 Veenwaarschijnlijkheidskaart (Bron:Geopunt).

- **p. 36: Vierde ecosysteemdienst werd toegevoegd, pro forma.**
Dit is echter wel een essentiële, naast productie, regulerende en culturele diensten (het herstel hiervan zit in de bepaling van de milieugebruiksruimte), zijn er ook de ondersteunende ecosysteemdiensten. Die werden niet opgenomen in de nota. Deze worden beschreven door de UAntwerpen: “ecosysteemfuncties die **noodzakelijk** zijn voor de productie van alle overige ecosysteemdiensten. Voorbeelden zijn biomassaproductie, productie van atmosferische zuurstof, het vormen en vasthouden van bodems, de voedselkringloop, de waterkringloop en de natuurlijke leefomgeving.”. Deze zijn dus de basis voor de drie andere diensten. Je kan niet oogsten zonder zaaien. Een ecosysteem in ‘goeden doen’ is dan ook een doelstelling apart waard. Dit conformeert het plan met de Natuurherstelwet.

Graag een omschrijving van “In 2050 zijn de ecosysteemdiensten in evenwicht met het natuurlijk aanbod” en een nulmeting. Zonder nulmeting heeft een intentie slechts een symbolisch nut.

- **p.36 Kustbescherming is volledig een Vlaamse bevoegdheid.**

De Provincie heeft evenwel een rol via het PRUP Strand en Dijk. Er wordt nergens aangegeven hoe de Provincie haar ruimtelijke bevoegdheden wil invullen aan de kust. Dat het niet de ontsluiting naar de kust, maar wel de overdruk aan de kust is, die een probleem is, blijkt niet uit het beleidsplan. Het enige alternatief is uitbreiden van de toeristische strook naar het strand en de zee, wat ook volop bezig is in Middelkerke, De Panne, Oostende, ... Maar ook de polders vormen deel van de expansiehonger van de kustpromotoren: poldergebied als recreatiegebied. Is dit een wenselijke evolutie, nu de landbouw aangeeft dat de druk op de gronden te hoog wordt?

De integratie van de Kustvisie door middel van ‘strandbeheerplannen’ met deze van de meerlaagse waterveiligheid aan de kust, behoud van duinpercelen in woonbestemming, de Natuurherstelwet en het toerisme/recreatie is evenwel wél een rol die de Provincie kan opnemen, zij het als actor, zij het als regisseur. Het Regionaal Landschap Westhoek zette hier al eerste stappen in met het project over de Westkustduinen. Met haar verzelfstandigd agentschap Westtoer, heeft ze ook de troeven in de hand om naar kwalitatief eerder dan massatoerisme toe te werken. Dat bepaalde kustgemeenten ‘vol’ zitten op toeristische topdagen, zal in de toekomst waarschijnlijk nog meer voorvallen. PRUP’s zoals deze van Middelkerke (‘Recht naar zee’) zijn dan ook een niet-anticiperend beleid. Ook hier kan het inzetten van het principe van ‘milieugebruiksruimte’ een antwoord bieden op het herstel van de gebruiksruimte inclusief het bieden van rechtszekerheid aan ondernemers.

2.1.2. Rekening houden met de eigenheid van het cultuurlandschap

- **p.40: Landschappen en deelruimten**

Voor de Landschapsconventie is een landschap: “Het landschap is onze waarneming van de buitenomgeving, met inbegrip van de talrijke functies en hun samenhang, en ontstaan door de werking van gesteente, water, lucht, planten, dieren en de mensen.”

Landschapsecologie is de wetenschap die het [landschap](#) in zijn geheel als een complex [ecosysteem](#) bestudeert. De processen tussen ruimtelijk gescheiden eenheden staan centraal. Er wordt aandacht besteed aan planten, dieren en levensgemeenschappen maar daarnaast ook aan de effecten van menselijke activiteiten en grondgebruik. Zo vormt bijvoorbeeld [versnippering](#) een belangrijk aandachtspunt binnen de landschapsecologie.

Meer nog dan de culturele reflex is de complexe samenhang van een landschap op landschapsniveau van groot belang. “Als we iets aanpassen in het landschap, moeten we begrijpen waarom we dat doen en hoe het samenhangt met andere aspecten” (Sylvie Vandamme, Docent Landschapsarchitectuur KASK).

Daarom is het van belang om vooreerst landschappen te bepalen als beleidsniveau, de karakterisatie te doen per landschap met de actoren in het landschap om dan de interactie tussen de verschillende landschapsvormende elementen te bepalen als basis voor verder beleid.

Op p.40 wordt de aanzet goed gegeven, door aan te geven dat verschillende aspecten aanleiding geven tot specifieke ecologische functies, specifieke visuele beleving en specifiek ruimtegebruik. Maar dat wordt dan vernauwd tot het visuele/ identiteitsvormende.

Het is dan ook vreemd dat de Provincie hier voor de deelruimten kiest waarbij het niet duidelijk is of het fysisch dan wel het economisch geheel/ nederzettingenstructuur de norm is voor het bepalen van de deelruimte.

Vraag tot verduidelijking van de definitie en de afbakening/beleidsrol van 'landschap' en het herstel van het ecologisch functioneren binnen een landschap.

2.1.3. Optimaliseren van het rendement van de bebouwde en verharde ruimte

- **p.46: Optimaliseren van het ruimtelijk rendement:**

Hier missen we de duidelijke ambitie tot ontharden. Het verhogen van het ruimtelijk rendement leidt niet steeds tot ontharding. Nochtans heeft Vlaanderen de ambitie van 20% ontharden in landelijk gebied en is deze opdracht specifiek voor landelijke dorpen een hele uitdaging. Ook voor de ruimteneutraliteit zal het een opdracht zijn om te ontharden.

Daarenboven is er ook een opdracht voor het compenseren van het HAG, daar waar nieuwe projecten deze ruimte opsouperen. Steeds meer is het moeilijk om de ruimtebalans juist in te vullen. Daar waar militaire domeinen vroeger wel eens de uitweg waren, is ook deze piste steeds minder een optie. Zoals elders in dit bezwaar aangegeven, vormt het AGNAS-proces nog een uitweg voor de compensatie, maar dit is dan expliciet ten koste van natuurbestemming. Wat maakt dat de natuursector zich steeds harder zal verzetten tegen de inname van HAG. Ontharden, desaffectatie van landbouwzetels (naar open ruimte), herbestemmen van paarse sproeten naar landbouwruimte,... is hier een mogelijke oplossing.

- **Screenen van stedenbouwkundige voorschriften op afwijkingen van Saving Space:**

Het komt nog vaak voor dat er beperkingen i.k.v. hoogte (of geen verplichting om in hoogte te werken), beperkingen voor verweving, of andere ongunstige beperkingen in een RUP werden opgenomen. De screening van de RUP's en het maximaliseren van de ruimte, per deelgebied en niet per vergunning, is waarschijnlijk een meer doortastende manier om het ruimtegebruik voor bedrijven te maximaliseren, volgens de principes van Saving Space en met de beleidslijnen van 'Duurzame bedrijventerreinen' en 'bedrijventerreinen van de toekomst'.

- **Zie ook transformatie van gebouwenclusters.**

Hier wordt afgeweken van het principe van het optimaliseren van het rendement van de bebouwde en verharde ruimte. Om landbouwgrond in landbouwgebruik te laten, zal de Provincie de lijn moeten doortrekken naar gedesaffekteerde hoeves. Maximaal hergebruik voor landbouw, tenzij dat de ecosysteemvisie voor het gebied een andere rol voorziet. Zie verder voor meer uitleg.

2.1.4. Uitbouw van een netwerk van kernen

- **In 2050 verplaatst de West-Vlaming zich op een duurzame manier:**
Maar ook de toerist, recreant en maximaal ook de transportsector. Het mobiliteitsvraagstuk tussen de kernen en naar de economische sites, recreatieve en toeristische gebieden, valt best gezamenlijk te vernoemen, aangezien de uitdaging - hoewel verschillend, toch aansluit in het zoeken naar oplossingen. Goed dat voor de ontspanningsruimte - veelal natuur- ook de draagkracht van de locatie wordt meegenomen. De manier waarop dit zal gebeuren - in het licht van PRUP Recht naar Zee, bv- is nog wat flou.

2.2. Onzekerheden

- **P52: Onzekerheden:**
Het gaat over veel meer dan drones die pakketjes leveren. West-Vlaanderen zit in het oog van de storm als het gaat om stikstof, MAP, PFAS, Integraal Waterbeleid,... Deze worden niet aangekaart.
 - Kaderrichtlijn Water 2027 en nakende veroordeling van Vlaanderen
 - Green Deal EU - Natuurherstelwet (op moment van schrijven eveneens onbekend, maar wel potentieel ingrijpend)
 - Verscherpingen Luchtbeleidsplan, Vlaams Energie- en Klimaatplan, ...
 - Klimaat effecten op huidige bebouwing? Beleid dat hieruit voortvloeit?
 - Landbouwvisie?
 - Stikstof? MAP? Erosiebesluit?
 - Aanscherpingen instandhoudingsdoelen?
 - Hoe ruim gaat de Kustvisie en welke effecten zal dat hebben op het systeem?
 - Wat met de demografie in West-Vlaanderen en specifiek in de dorpen en de kust?
 - Wat met de ontharding als aangegeven in het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen of de uitwerking van de bestemmingsneutraliteit?

Deel III Beleidskaders

3.1. Beleidskaders

3.1.1. Doelen:

p.60: Fysisch systeem:

- **“In 2050 heeft West-Vlaanderen een goed functionerend watersysteem waarbij regenwater maximaal kan infiltreren”:**
Dit is geen vertaling van de Kaderrichtlijn Water. Hier gaat het enkel over infiltreren. Tenzij hier de integrale benadering van ecosysteemdiensten wordt gekozen. Maar dan is het infiltreren in de bodem eveneens een eigenschap van een goed onderhouden bodem, dus een ecosysteemdienst.
- **“In 2050 zijn de ecosysteemdiensten in evenwicht met het natuurlijk aanbod”:**
Heel flou. Wat als het natuurlijk aanbod op huidig niveau blijft? Wat is het natuurlijk aanbod? Zonder ecosysteem, ook geen aanbod, dus een evenwicht?
- **‘In 2050 evolueert het landschap verder met respect voor haar eigenheid’:**
Hoe wordt de 'eigenheid' bepaald? Een ecologisch disfunctioneel landschap, is een vorm van eigenheid. Maar dit moet actief hersteld worden. Of wordt de eigenheid bepaald door de economische activiteit? Een herstelbeleid kan ook verder gaan dan oplappen.

3.2. Aan de slag

- **Gebiedsgerichte aanpak:**
Binnen het afbakenen van de werkwijze dient ook een overzicht van de geldende regelgeving en te behalen doelen te worden geschetst. De gebieden staan uiteraard niet op zich en de aanpak schikt zich naar de hogere beleidsniveaus, zoals de Natuurherstelwet, of de waterkwaliteitsdoelen. Uiteraard is het gunstig dat die lokaler worden uitgewerkt, maar het blijft een subsidiair niveau
- **Gebiedscoalitie:**
Een analyse van de actoren is hier ook best nuttig. Samen met een afstemming met de gebiedscoalities die Vlaanderen aan het uitwerken is. We moeten enerzijds zien dat het middenveld en de burger de stroom aan participatiemomenten aankan (in hoeveelheid) en de complexiteit van de dossiers (wetgeving en doelen) kan behappen. Anderzijds moeten we zien dat de processen geen overlap kennen met deze die op Vlaams niveau spelen. Een integratie dient zich dan ook aan.

Daarnaast moet ook gekeken worden naar de invulling van de gebiedscoalities. Zal de boer, of zijn professionele vertegenwoordiger er zetelen? In welke mate zullen de economische belangen meer ruimte krijgen dan de ruimtelijke belangen, op basis van een sterkere (economische) slagkracht van de vertegenwoordigende organisaties? Hoe zal men hier waken over zowel het democratisch evenwicht als de subsidiariteit in toepassing van de wetgeving?

- **Dat de ecosysteemwaarde actief wordt betrokken in het afwegen van de kwaliteit is een heel goede zaak.**
Koppelkansen zijn hier eveneens een manier om draagvlak en efficiëntie van middelen te bereiken.

3.3. Fysisch systeem als basis voor een klimaatbestendige ruimte

- **Schrappen kaart en toekomstbeeld natuur: zie 1.4.**
- **p.60: Fysisch systeem: “In 2050 heeft West-Vlaanderen een goed functionerend watersysteem waarbij regenwater maximaal kan infiltreren”:**
Dit is geen vertaling van de Kaderrichtlijn Water. Hier gaat het enkel over infiltreren. Tenzij hier de integrale benadering van ecosysteemdiensten wordt gekozen. Maar dan is het infiltreren in de bodem eveneens een eigenschap van een goed onderhouden bodem, dus een ecosysteemdienst.
“In 2050 zijn de ecosysteemdiensten in evenwicht met het natuurlijk aanbod”: heel flou. Wat als het natuurlijk aanbod op huidig niveau blijft? Wat is het natuurlijk aanbod? Zonder ecosysteem, ook geen aanbod, dus een evenwicht?
- **p.70: AGNAS behoort ook tot de mogelijkheden voor acties van een Provincie,** net als het uitwerken van de natuurverbindingsgebieden (cfr PRSWV 2014)
- **p.76: De doelstellingen ikv waterkwaliteit, zijn deze van de KRW en het Waterwetboek en de afgeleiden hiervan. Waarom wordt er daar niet naar verwezen?**
Zo is een ‘sterke reductie van puntvervuiling’ soms wel onvoldoende, bv in drinkwaterwinningsgebied en dient de diffuse vervuiling via de implementatie en versterking van het Mestactieplan, pesticideplan en een KRW-volgende vergunningverlening te gebeuren. Het lijkt ons dan ook beter om voor het luik ‘Versterking van het watersysteem’ de Kaderrichtlijn Water en het Waterwetboek te hanteren als gidslijn.
- **p.78 wordt verwezen naar drainages als oorzaak van wateronttrekking aan het systeem, maar bij de oplossingen staat het verwijderen van drainages, of peilgestuurde drainages dan weer niet.**
Het evenwicht tussen afvoeren en sparen zoeken, is meer nog een evenwicht zoeken volgens alle principes van de KRW. Graag onderzoek naar de effecten van het aanleggen van watervoorraden met een captatiepunt. Zie ook verder.
- **p.79: De aandacht moet niet in eerste plaats gegeven worden aan de ecosysteemdiensten, als het bv gaat om verdroging.**
Net als de landbouw lijdt de natuur, ook buiten de reservaten, door de droogte. Er is niet alleen nood aan een robuust groen netwerk, maar ook aan voldoende kwalitatief water voor natuur. De garantie dat peilbesluiten werken, moet geleverd worden door de aanvoerende watersystemen. De garantie dat poelen een robuust ecosysteem kunnen worden, ligt bij het behoud van de waterpeilen en het respect voor de ecologie. Het behoud van bomen, ligt bij het behoud van het grondwaterniveau. En het behoud van een ecologisch minimale waterstroom (ook kwalitatief); ligt ook bij het inzetten van de openbare waterbuffers in het garanderen van het peilniveau, of het aanpakken van de grondwaterboringen/bemalingen. En dat kan eveneens gebiedsgericht. Natuur wordt echter te ruimtelijk bekeken en te weinig kwalitatief.

- **Zeer positief dat de Provincie de Watersysteemkaart van de UA Antwerpen midden haar beleid zet. Het is natuurlijk de vraag hoe dit ruimtelijk wordt omgezet.**

- **p. 81: “Als Provincie willen we hier zelf aan de slag gaan vanuit onze rol als waterloopbeheerder én onze rol als eigenaar en beheerder van provinciedomeinen.”**

Ook buiten provinciedomeinen en groene assen moet ingezet worden op natuur en nettoverhoging van de biodiversiteit (cfr Natuurherstelwet). Dat kan eveneens binnen de afwegingskaders en vergunningverlening. Maar ook in samenwerking met bv de Regionale Landschappen en de gebiedswerking kunnen landschapsprocessen (van karakterisatie tot en met ecologisch functioneren) opgezet worden. Ruimtelijke processen kunnen ingepast worden binnen het landschapsherstel. Landschapsherstel vormt dan de basis voor bv herstel van het watersysteem. Daarom is een basislandschapskwaliteit - naast de basisnatuurkwaliteit - een must have voor dit beleidsplan.

Huidige vergunningsverlening, maar ook de opsmuk van bedrijfssites, gaat nog te sterk uit van het individuele perceel (en in minder mate van het hele bedrijf inclusief akkers en weiland). Met het programma ‘Bedrijventerreinen van de toekomst’ zet de POM de eerste stappen in een verdere verduurzaming van de bedrijventerreinen, maar het is nog onduidelijk hoe dit zal leiden tot een betere integratie in (alle facetten) van het landschap, ook doorwaadbaarheid voor natuur.

Een visie op landschap en dan ook de herintegratie van hagen, houtkanten en heggen is eveneens van groot belang voor het herstel van het ecosysteem/ watersysteem. Hier hebben de regionale landschappen een mooie rol op vandaag, maar deze vertrekt niet vanuit een landschapsvisie die provinciebreed wordt uitgedragen. Dit onderschat de rol van landschapselementen in kader van ecologische verbinding, erosie, waterretentie, stikstof- en koolstofcaptatie,... Het landschap zien als een optimale samenwerking tussen sectoren, ook vanuit het ecosysteem.

- **p. 81: “Om onze open ruimte klimaatbestendig in te richten hebben we nood aan een duurzaam landbouwmodel.”**

We zorgen dat landbouw weerbaar is tegen klimaatwijzigingen en we zorgen voor voldoende beschikbaar water voor landbouw. Dit kan op verschillende manieren ingevuld worden: het kan gaan over een evenwichtige grondwatertafel, over het afstemmen van het landgebruik op de waterbeschikbaarheid, over bodem-, landschaps- en waterkwaliteit, over kleine of over grote buffer- en / of captatiebekkens... Waterbuffering kan meerdere rollen vervullen: als een watervoorraad voor landbouwers, als een bescherming tegen wateroverlast, als een broedplaats voor watervogels... maar lock-in (investering betaalt zich af met cash-crops) en verankering van milieudruk (cash-crops komen met investeringen in loodsen en machines, dan bv. Erosiebeleid aanpassen zal stuiten op veel verzet) dreigen om de hoek, als de Provincie hier het duurzame landbouwmodel niet voorop zet en dus niet de BAU, maar wel de juiste teelt op de juiste plaats (en juiste teeldruk voor het landschap).

- **p. 82: Basiskwaliteit 'Natuur' vernoemen:**
Basiskwaliteit Natuur is een minimale vereiste waaraan condities van een landschap moeten voldoen om een gewenst niveau van bij dat landschap passende biodiversiteit duurzaam in stand te houden. Drie factoren zijn hierbij leidend: de milieuecondities, de inrichting van het landschap en het beheer van het landschap. Hoewel we de hele anatomie van een bufferbekken leren kennen in dit beleidsplan, is het moeilijk om tot zelfde inzichten te komen als het gaat over natuur en natuurherstel. De Natuurherstelwet heeft expliciete doelen, ook buiten beschermde natuurgebieden. Deze wet heeft – net als het Beleidsplan Ruimte- als einddatum voor de doelen het jaar 2050.
- **p. 83: Provinciedomeinen:**
Samenwerken met de landbouwsector in de provinciedomeinen is zeer goed. Graag ook vermelding van samenwerking binnen beheer met natuurverenigingen.
- Het uitbreiden van de provinciedomeinen dient te gebeuren vanuit een specifieke rol die de provincie wenst op te nemen en verantwoord vanuit bepaalde noden. Er wordt aangegeven welke rollen de domeinen opnemen, maar die worden niet in een behoeftenaanpak gekaderd. In hoeverre worden de domeinen bv. ingezet als compensatie voor het wegnemen van natuurfuncties elders? Hoe passen deze in het behalen van de IHD? AGNAS? Bosdoelen?
- **p. 85: PRS-WV heeft de natuurkernen benoemd**
Nog zonder de ambities i.k.v. AGNAS en bosuitbreiding, laat staan de Natuurherstelwet en hierbinnen de toepassing van het soortenherstel. Dat valt nu weg, blijkbaar, binnen het Beleidsplan Ruimte West-Vlaanderen. Hier kan dan beter aangetakt worden met de bestaande informatie en de groene assen - niet alleen de bestaande en sterk geïmpacteerde functionele, recreatieve fietsassen (Groene assen)- aanvullen met de natuurverbindingen die in het PRS-WV werden aangegeven. Dit is eveneens een opdracht binnen de Natuurherstelwet. Het is dan ook van belang om enerzijds de ambities op Europees en Vlaams niveau ruimte te geven op een kaart, de lacunes toe te lichten (vb AGNAS of bosdoelen, maar ook natuurverbinding te hernemen) en deze dan concreter te vertalen op landschapsniveau, in uitvoering van de hogere beleidsdoelen en de specifieke doelen die de Provincie zich stelt.
- **p. 85: Realiseren van kleine natuurgebieden:** Het is op vandaag moeilijker om een natuurgebied te realiseren in HAG of AG, dan dat het is om een planologisch attest te krijgen voor een zonevreemd bedrijf in HAG/AG. Hoe de Provincie kleine natuurgebieden gaat realiseren, die geen compensatie zijn voor ingenomen natuurwaarden, maar een netto-toename, is dan ook de vraag.

Groene stapstenen in het landschap staan algemeen onder druk, maar zeker ook in West-Vlaanderen. De veldbosjes in het Tieltse, de restanten van knotwilgenrijen in het Brugse Ommeland, zonevreemde stapsteen-duinen aan de Westkust, hagen in de Westhoek, kleine bosles en meersen/ waterplassen in Zuid-West-Vlaanderen en vogelrijke gebieden in Midden-West-Vlaanderen (bv Bourgognepolder). Die effectief

beschermen (ruimtelijk en kwalitatief) en binnen een beleid van ecologische verbindingen brengen, daar zit hem de opdracht. We hopen dat de Provincie deze handschoen eveneens opneemt.

- **...langs de groene assen:**

Het zal uiteraard meer moeten zijn dan enkel langs de groene assen. Daarvoor werden in 2014 in het Ruimtelijke structuurplan Vlaanderen en West-Vlaanderen de assen ruimtelijk vastgelegd. Intussen is er ook meer inzicht rond de beweging van de diersoorten (bv paddentrek gebeurt niet steeds langs de groene assen) en dient verder te worden bekeken welke assen ook effectief gebruikt worden/ verdwenen en hoe de connectiviteit vanuit de soorten en niet alleen vanuit de ruimtelijke koppelkansen, kan worden hersteld. Een studie ikv connectiviteit dringt zich dan ook op voor West-Vlaanderen en had deel moeten zijn van dit Beleidsplan. Zoals elders in het document vermeld, ook de luchtgebonden soorten én verstedelijkte gebieden meenemen.

- **p. 86. "Provinciaal reglement rond waterputten:**

Er wordt gezocht naar landbouwers die willen investeren in een waterbuffer op hun percelen om zo de eigen watervoorraad uit te breiden en de gemeenschap te beschermen tegen wateroverlast. Deze watervoorraden kunnen op verschillende manieren voorkomen, al dan niet met folies of taluds. Elk type heeft specifieke potenties en uitdagingen. Zo spelen de waterkwaliteit in functie van de landbouw (serrebouw in het bijzonder), biodiversiteit, impact op het watersysteem en op het landschap een belangrijke rol in een evenwichtige keuze en uitvoering."

→ hier gaat men uit van aanbod vanuit de landbouwers, eerder dan te kijken op grote schaal naar duurzame en langdurige maatregelen die de natuurlijke watervoorraden doen stijgen (en watervraag doen dalen). De Provincie gaat hier uit van de verantwoordelijkheid van een individuele landbouwer om te zorgen voor bescherming tegen wateroverlast. De landbouwer is in eerste plaats een economische actor die het water nodig heeft voor de irrigatie. Het is dan ook de vraag of het beheer van het bekken in de eerste plaats ikv het aanleggen van een voorraad dan wel het beschermen van de omgeving tegen wateroverlast zal zijn. Daarenboven kan een landbouwer ook niet de verantwoordelijkheid krijgen voor de bescherming van de omgeving tegen wateroverlast. Die taak resideert bij de overheid. Als de Provincie doorzet met dit bufferbekkenplan, hadden we graag meer info over het 'hoe'. Hoe zullen deze bekkens bv leeg lopen als er een bui van betekenis verwacht wordt.

- **p. 86: Vraag aan Vlaanderen**

Als het om natuurherstel gaat, is West-Vlaanderen het kleine broertje van de Vlaamse provincies. Nochtans hebben we hier reden genoeg om zwaar te investeren, bijvoorbeeld als het gaat om natuur: de grootste uitstoot van stikstof uit de veeteelt, dus een grote druk op natuur en nood aan het versterken van het natuurlijk systeem. We zijn de bosarmste provincie, dus meer middelen uit het boscompensatiefonds. We zijn de droogste provincie, dus meer middelen ikv veenherstel (meeste veen), bosherstel, graslandherstel,... We zijn een

topbestemming voor toerisme, vooral de Kust dan. We hebben het meest kwetsbare drinkwatersysteem. De grootste achterstand in waterkwaliteit. Het zou dan ook absurd zijn om niet om meer middelen te vragen voor een integraal herstel van het fysisch systeem. Maar toch, de vraag werd niet opgenomen. Maar er is een herkansing na dit Openbaar Onderzoek.

- **p.86: 'Een meer natuurlijk watersysteem':**

Hier zijn er de verplichtingen van zowel de Natuurherstelwet, als de Kaderrichtlijn Water én de code voor goede praktijken voor beekbeheer, naast de reeds bestaande maar nog niet steeds (volledig) ingevulde bescherming van een aantal waterloopsegmenten o.m.v. vegetatie, ecologische kwetsbaarheid, VEN, SBZ, ... Daarenboven geeft de Provincie eerder in het plan aan dat de taakstelling van de Provincie beperkt is tot het vrijmaken van de waterloop en het voorzien van buffering. Dat wordt hieronder nogmaals bevestigd in de voorbeelden en herhaald op pagina 87 onder 'Landbouw'.

- **p.87:** op p. 81 wordt aangegeven dat de beschikbaarheid van water mee sturend is in het soort ecosysteem dat op een plek kan worden gerealiseerd. Het is dan ook onduidelijk hoe de Provincie met deze vaststelling omgaat in de acties. Noch bij 'natuur', noch bij 'watersysteem' staat aangegeven hoe water in kader van natuurherstel, maar ook in het verbod op degradatie van natuur, zal worden meegenomen in de acties, of het voorzien van water voor andere sectoren. Het is immers in droge perioden, zoals die in mei 2025, meer dan duidelijk dat de captaties van oppervlakte- en grondwater een nefast gevolg hebben voor de natuur.

- **p.87 onthardingsdoelen zijn hard: 20% van het landelijk gebied moet onthard**
Als West-Vlaanderen de normen van Vlaanderen wil volgen, dan kunnen deze best ook opgenomen worden in het Beleidsplan. 20% ontharding vergt een specifieke aanpak. Die staat niet of te weinig aangegeven. Zo kan een initiatief als staldering: 120% afbraak van een oude stal/loods als compensatie voor het innemen van ruimte voor een nieuwe. Dit principe kan evengoed gelden voor het innemen van extra ruimte voor zonevreemde functies als veranda's in gedesaffekteerde hoeves, overkappingen en verharding bij zonevreemde bedrijven, ...

- **In uitvoering van de Natuurherstelwet heeft de Provincie de rol om voor West-Vlaanderen de regie te steunen voor de verschillende initiatieven ikv natuurherstel in West-Vlaanderen.**

Programma's worden momenteel nog steeds te versnipperd uitgerold. De Provincie kan hier het voortouw nemen om, in navolging van de Landschapsconventie van Florence, landschappen te karakteriseren en na te gaan op welke manier aan natuurherstel kan worden gedaan, in afstemming met de andere activiteiten in het landschap,. Een generieke groenvisie, waarbij ook de verstedelijkte gebieden worden opgenomen als corridors en leefgebied, zorgt dat ook hiervoor de Provincie haar rol opneemt.

- **Het uitgangspunt is dat algemeen voorkomende soorten planten en dieren niet in aantal achteruit mogen gaan** door negatieve menselijke invloeden, of daar waar dat al is gebeurd, populaties kunnen herstellen. Maar de Natuurherstelwet gaat verder.
- **De 3-30-300 regel wordt niet vernoemd.** Het is nochtans een duidelijke vuistregel met wetenschappelijke onderbouwing, die voor positieve effecten zorgt voor mens en natuur, klimaatbestendig maken van steden, in aanvulling van een provinciale groenvisie.
- **Nergens is er een analyse gemaakt van het voorkomen van beschermde soorten (zie ook IHD-S) buiten ruimtelijk beschermde gebieden.**
Hoewel deze soorten ook in het leefgebied worden beschermd en er soortenbeschermingsprogramma's opgemaakt werden en worden, wordt hier geen melding van gemaakt. Nochtans zijn de leefgebieden van bepaalde soorten (vleermuizen, kamsalamander, bepaalde ganzen, bepaalde vissen, ...) strikt beschermd. Uiteraard is het actieplan biodiversiteit een goede aanzet, maar dit heeft eveneens ruimtelijke implicaties.
- **Ook de Provinciaal prioritaire soortenlijst werd hier niet opgenomen** als leidraad voor het verhogen van de biodiversiteit –uiteraard overlap met het vorige punt. Het gevoerde onderzoek, noch de citaten van het literatuuronderzoek, geven voldoende zicht op de werkelijke uitdagingen ikv milieu en natuur. Het opnemen van de Provinciaal prioritaire soorten in de provincie West-Vlaanderen (Inbo, 2021) had geholpen om een regionaal beeld te krijgen op de uitdagingen.
- Problematiek van **lichtvervuiling** wordt niet genoemd.
- **Natuurbehoeftestudie: Visie op natuur:**
Voor andere sectoren bestaat er een behoeftestudie, waarom niet voor biodiversiteit? West-Vlaanderen heeft drie systemen die zwaar onder druk staan: dynamische kustgebieden, extensief beheerde graslanden en het agrarische cultuurlandschap. Daarnaast is bos, in tegenstelling tot het verleden, een schaars goed in onze provincie. Doelen als VEN, IHD, SBZ, Natuurherstelwet, doelen natuurverbinding PRS WVla 2014, ... moeten eveneens in de analyse opgenomen worden. Kortom: behoeftestudie biodiversiteit is absoluut nodig.
- **Goed dat recreatief groen werd opgenomen.**
De mens bij groenvoorzieningen brengen is essentieel. Maar de coronaperiode heeft aangegeven dat die te beperkt is. Naast biodiversiteit -waar mogelijk in combinatie- dienen deze doelen ook effectief in acties omgezet te worden. De focus op natuur en recreatief medegebruik, moet vertrekken vanuit het natuurherstel, met soortenbescherming als prioritair doel. Daar waar recreatief medegebruik mogelijk is, kan dat - met handhaving en monitoring. Als het gaat om recreatief groen, bv stedelijk groen, dan is biodiversiteit een meerwaarde.

- **p. 87: actieplan biodiversiteit:** zeer goed dat dit opgenomen is, maar hier graag ook een ruimtelijke verankering. Maar dit komt wat laat in de planning, aangezien de oorzaak van de achteruitgang, specifiek voor West-Vlaanderen, ook breder in het Beleidsplan Ruimte moet worden aangepakt én de Natuurherstellwet ook een direct bindende werking heeft.
- **p.87: Steden en gemeenten hebben potentieel voor natuur.**
Het is dan van belang om ontsnippering en natuurverbinding ook door de verstedelijkte gebieden (en de huiskavels) te laten lopen en hiertoe niet alleen een inventaris op te maken van de soorten en de nodige verbindingen/ bestaande obstakels, maar ook af te stemmen tussen landelijk en stedelijk gebied.
- **p.87: natuur moet ook in de lucht verbonden blijven.**
Te veel worden de luchtlijnen over het hoofd gezien. Twee pylonen kunnen zorgen voor het verdwijnen van een trekroute, een zoveelste appartement kan zorgen dat de slaaptrekroute van strandvogels naar de polders wordt doorsneden, ... de luchtcomponent van natuurverbinding moet dan ook meegenomen worden.

Naast natuurverbinding, dienen ook obstakels die leiden tot sterfte bij bijvoorbeeld salamanders en padden, maar ook elementen die inwerken op de avifauna (vliegroutes, lichtvervuiling, kabels en pylonen, ...), zoveel mogelijk vermeden te worden.

Als dit onvermijdelijk blijkt, moet dit worden gemitigeerd. Zo werkt Elia voor de hoogspanningskabels met krullen die het aanvliegen vermijden en wordt er aan de IJzerboomgaard een ecotunnel ingepland. Maar ook de verbindingen tussen kust en binnenland, via de lucht en via de bodem, moeten gevrijwaard en hersteld worden. De Provincie kan hierbij een grote rol spelen door bestaande knelpunten in kaart te brengen, via ruimtelijke processen mitigeren en toekomstige knelpunten vermijden al in het planningsproces (of bij vergunningverlening). Het nieuwe Vademecum Natuurtechniek geeft aan hoe de juiste maatregel in te passen.

- **p. 87: Goed dat de Provincie ambitie heeft ikv AGNAS.**
Het zal erop aankomen om het ook effectief te doen landen en de achterstand die West-Vlaanderen heeft op vlak van natuur hier navenant de doelstellingen voor AGNAS en natuurherstel op Vlaams en Europees niveau, bij te benen.
- **Alle openruimteactoren werken aan het landschap (p.88)**
Als er nog natuur aanwezig is in West-Vlaanderen, dan is dat voor een groot deel te danken aan de onophoudende inzet van vrijwilligers van Natuurpunt en haar voorgangers. Heuvelland bijvoorbeeld, heeft veel van haar groen te danken aan Piet Hardeman en zijn collega-vrijwilligers. De Blankaart was er niet geweest, hadden lokale vrijwilligers niet hun best gedaan om het gebied te behouden als natuur, net zoals IJzermonding in Nieuwpoort. En ook vandaag werken de vrijwilligers hard aan het landschap. Dit is een te weinig belichte inspanning. Zeker op deze pagina, maar ook over het hele document.

Regionale Landschappen dienen dan ook in de eerste plaats een motor te zijn van dit vrijwilligerswerk en de verenigingen hierin te erkennen, door hen mee te nemen in de projecten, niet als uitvoerder onder de RL, wel als eigenaar met de steun van de RL.

- **p. 88: Landschap is wat weinig uitgewerkt.**

De bedrijfsintegratieplannen vermijden de afbraak van de landschappen niet (standaard-documenten bij een vergunning die niet in vraag gesteld wordt). De werking van de Regionale Landschappen is zeker wel goed, maar vermijdt de afbraak van het landschap niet. Daarom dient het deel 'Landschap' in onze ogen ruimer uitgewerkt te worden. Landschap is een beleidsniveau waarbij de visie op natuur, landbouw, inplanning van bedrijvigheid, erfgoed, water, ... moet samenkomen in een integrerend geheel, vanuit een visie op het landschap. Er moet vanuit een landschapskarakterisatie gewerkt worden aan een landschapvisie. Hierbij is landschapsecologie van belang om de ecosysteemdiensten en ecosysteemherstel breder aan te pakken. Landschap is eveneens het integrerende tussen landelijk en stedelijk gebied.

- **Er wordt niet gesproken over PFAS, of andere problematische stoffen.**

Concrete acties voor verbetering van waterkwaliteit zijn zeer miniem en vaag geformuleerd. Het Actieplan Waterkwaliteit dat de Provincie in 2024 lanceerde, is een goede aanzet om te werken aan een verbeterde waterkwaliteit, maar werkt voor een zeer groot deel op landbouw en minder op bedrijfslozingen, hoewel ook daar voor onze provincie een grote uitdaging in schuilt. Daarnaast dient de koppeling tussen lozingen en drinkwater ook strenger te worden gemaakt, aangezien op vandaag (mei 2025) zelfs de Mandel onrechtstreeks (via Leie-Kanaal Gent-Oostende-Nieuwpoort-IJzer) voorziet in drinkwater voor de Westhoek. Hoewel West-Vlaanderen een groot deel van haar drinkwater uit het oppervlaktewater onttrekt, heeft ze de slechtste oppervlaktewaterkwaliteit. Sommige bedrijven geven aan dat ze hun lozingen niet tot aan de norm kunnen terugdringen: dan heeft dat eveneens een ruimtelijke implicatie. Zie ook '1.6. Milieugebruiksruimte'.

- Het oplijsten van de **Veengebieden** is voor een groot deel al gebeurd in de veenwaarschijnlijkheidskaarten. Hier hoort een beschermingsbeleid bij.

- **Conclusie:** Deze Beleidsvisie Ruimte vaart toch wat blind als het gaat om ecosysteem en de hieraan verbonden biodiversiteit. Niet alleen werden er geen regiospecifieke analyses gemaakt (een bos is anders dan een polder of duin), ook het soortenspecifieke en de interactie van de omgeving met de habitats en soorten werd niet in rekening gebracht. Hoe West-Vlaanderen de Europese regelgeving binnen de voorziene termijnen zal helpen realiseren, is dan ook een vraag. Daarenboven is het eveneens de vraag of dit plan wel voldoet aan alle bestaande regelgeving, zoals de KRW.

3.4. Levendige en verbonden dorps- en stadskernen

Biodiversiteit:

- **Het is absoluut nodig om het actieplan biodiversiteit te connecteren door de verstedelijkte gebieden heen.**

Het is zeker positief dat er op kwalitatieve groene ruimten wordt ingezet, net als op het robuust inrichten ikv klimaatadaptatie. Het lijkt erop dat voor de ruimte buiten verstedelijkt gebied wordt ingezet op verbinding (cfr p. 33) en de ruimte binnen verstedelijkt gebied op bijkomende groene ruimte en stadsrandbos. De verstedelijkte gebieden zijn echter ingebed in de omgeving. Een robuuste groen-blauwe inrichting, vertrekt dan ook van een overkoepelende visie met de juiste doelen. En dit op landschapsniveau. Steden en gemeenten zijn eveneens onderdeel binnen de landschapsecologie en dienen dan ook binnen een biodiversiteitsstrategie (migrerende soorten, habitat, tuinen als natuur...) ingezet te worden. Voorbeeld: [Groenvisie Noord-Holland/ Amsterdam](#).

- **Werken met de natuur op bedrijventerreinen, landbouwbedrijven, verkavelingen...**

Niet alleen omdat deze sites de oorspronkelijke habitats innemen van soorten, maar ook omdat natuur broodnodige diensten levert voor onder andere bestuiving, waterretentie, fijn stof/ geurverspreiding, opvangen van plagen, versterken van de lokale natuur en gezonder en gelukkiger maken van de werknemers en burens. Maar ook nieuwbouwhuizen en te verbouwen woningen kunnen een rol spelen hierbij: tuinen vormen een 10% van de niet-bebouwde ruimte. Door het connecteren van die ruimte en het inzetten van deze ruimte in kader van waterberging en infiltratie, kan er een gigantische oppervlakte vrij gemaakt worden in kader van het herstel van het watersysteem. Die ruimte kan eveneens ingezet worden als groene ruimte en ruimte voor kwetsbare soorten, in combinatie met de functies voor de mens. Een natuur- en waternorm die gemeenten en Provincie als maatstaf nemen bij vergunningverlening en het voorzien van stimulansen, kan dan ook gunstig zijn.

- **p.95: Door een overaanbod aan winkelruimte** buiten de stedelijke kernen werd niet alleen de lintbebouwing met bijbehorende files gestimuleerd, maar werd de ruimte ook op een inefficiënte manier (veelal eenlagig) ingevuld. Reconversie van lintbebouwing kan dan ook best op de agenda komen. Op dit moment staat er enkel een stop op uitbreiding buiten de kernen.
- **p. 95: Trage wegen maximaal onthard laten,** zeker in of nabij natuurgebieden of natte natuurverbindingen. Fiets- en wandelverbindingen kaderen in het donkerteplan - wat we niet terugvonden in dit Beleidsplan Ruimte.
- **p. 95: Er moet naar een evenwicht worden gestreefd, als het gaat om toerisme en recreatie.**

Voorbeelden waar dat niet zo is, zijn de Kust en de stad Brugge. Vooral bij de Kust heeft de Provincie een rol in het erkennen van de overdruk op de natuur en

omgeving. Het in dit plan aanzien als beslistbeleid ikv de ontsluitingsweg voor Middelkerke, duidt erop dat niet alleen het STOP-principe niet zo goed ingeburgerd is in de dagelijkse beleidspraktijk, maar ook dat de link tussen het nog toegankelijker maken van de kuststrook (parkeren aan het strand) en het creëren van een overdruk aan de kust en het natuurlijk systeem niet gezien wordt. Dit, door verdere inname van de natuurlijke ruimte (bv zonevreemde duinen, maar ook bouwhoogte/-materialen en impact op vogels), net als het uitbreiden van de recreatieve infrastructuur in natuur- en natuurlijk gebied (reservaat, strand, ...) en het overbetreden van natuur. Of er moet navenant meer natuur bijkomen, met een degelijke bescherming - i.e. ook op het strand door afbouw machinale reiniging en versterking van de connectiviteit binnen het kustsysteem in relatie met de polders, of er moet grondig bekeken worden welke overdruk er momenteel is en hiertoe een aanpak - met handhaving- worden voorzien.

Heel lokaal worden dus nog steeds waardevolle duinen, die (gedeeltelijk) buiten de afgebakende bescherming (duinendecreet, SBZ, VEN) vallen, volgebouwd. De beschermde vegetatie wordt gecompenseerd binnen het boscompensatiefonds – met grote kans op herstel op een heel andere locatie: Limburgs bos in plaats van Koksijde duindoorn. Door de pragmatische afbakening van de beschermingsgebieden, maar ook omdat de natuur zich niet laat vangen door een planologische afbakening, zorgen deze bouwwerken ervoor dat de verbindingen tussen de natuurgebieden, de stapstenen, steeds meer afkalven. Daarenboven liggen deze bouwwerken ook regelmatig vlak naast natuurgebieden en zijn de materialen, noch de hoogtes aangepast aan de beschermingsnaden van de fauna in de betreffende gebieden. Naast versnippering, neemt nu ook de isolatie in de hoogte toe. Met het risico op aanvliegingen en verstoring door licht. Het is niet duidelijk hoe het Beleidsplan Ruimte hierop ingaat.

- **p.104: herlocatie is eveens een optie**

bij evaluatie van de vergunning, indien de activiteit niet binnen de milieugebruiksruimte kan worden geplaatst.

- **p. 104-105: toeristische infrastructuur**

Te weinig komt er in dit Beleidsplan aandacht voor de druk op het ecosysteem (duinen, soorten, water,...) de sociale desintegratie en het aanzuigefect van nieuwe toeristische verbindingen. Te weinig is er een (h)erkenning van het feit dat de kust 'vol' is, zeker op hoogdagen. Een spreiding over de andere kustgemeenten (dan deze die in april 2025 'volzet' werden verklaard) is geen optie, aangezien deze daar niet per definitie toe zijn uitgerust en het ecosysteem het daar eveneens niet aankan. Zoals Westtoer al eerder aangaf: 'inzetten op kwaliteit boven kwantiteit'. En versterken van dat wat nu kreunt onder de druk. Bv.een 'visitor-pays-back' - systeem voor natuur. Op dit moment levert de natuur de lusten, maar ontvangt ze vooral de lasten.

Daarenboven dient ook te worden erkend dat het systeem niet aan de toerist moet worden aangepast, maar aan het leveren van maximale ecosysteemdiensten, zoals kustbescherming en het behoud en herstel van het ecosysteem dat aanleiding geeft

to het bezoek. Hiertoe dient het PRUP Strand en Dijk dan ook te worden toegepast, inzonderheid art.8, waar het respect voor morfologie en dynamieken van het strand prioritair worden gesteld. Dit, in combinatie met het Soortenbesluit en het Natuurdecreet.

- **p. 105: Voor woonlinten en woonclusters, maar ook voor de clusters met detailhandel buiten de kernen wordt ingezet op behoud.**

Dit is vreemd, aangezien heel wat van de clusters, of individuele bebouwingen net oorzaak zijn van hoofdbrekers en hoge kosten i.k.v. waterbeleid, of landbouw. Daarnaast zijn de verspreide woonentiteiten ook deel van het mobiliteitsprobleem, de problemen met de waterzuivering en zorgen ze voor een verrommeling in inname van de open ruimte. De detailhandel aan de steenwegen zorgt daarenboven voor een leegstand van winkels in de steden en gemeenten en een aantasting van de leefbaarheid van gemeenten en steden. Het laatste is ook tegen de visie in, die i.k.v. verweefbaarheid van activiteiten werd opgesteld. Verweving gebeurt bij uitstek binnen het stedelijk weefsel.

- **Ruimtebehoeften:**

Voor de woonbehoefte wordt terecht gekeken naar het plaatsen van de vraag binnen het functioneel geheel (dus niet in de verspreide linten). Voor bedrijven wordt er cyclisch gekeken of er kwantitatief en kwalitatief aanbod is/ kan zijn. Er wordt echter geen rekening gehouden met het bestaande aanbod en hoe het aanpassen van het bestaande aanbod, aan de regels van Saving Space, ook voor een verlaging van de ruimtevraag kan ingezet worden. Daarnaast is het ook niet duidelijk hoe de verwachtingen van de economische sectoren ook effectief zullen ingevuld worden, gezien de ruimteneutraliteit. Het lijkt ons dat dit een stevige discussie zal worden, ondanks het Beleidsplan Ruimte dat al zou moeten antwoord geven op die discussie.

- **p. 107: Reconversie moet eveneens standaard leiden tot een verhoogde leefbaarheid, versterkt infiltratievermogen en een natuurinclusieve inrichting.**

- **p.107: Prioriteit bij ruimtebesparing:**

Met het programma Saving Space en de activeringsteams, heeft de Provincie met de POM en de intercommunales sterke troeven in handen om op de bestaande bedrijventerreinen sterk in te zetten op ruimtebesparing. Ondanks de instrumenten blijkt dat heel wat reconversies gepaard gaan met een extensieve invulling (KMO-units met aparte faciliteiten). Een voorbeeld hiervan is de invulling van de Philipssite in Brugge. Het inzetten op ruimtebesparing werd ook door de Procoro aangenomen als scheppende voorwaarde vooraleer nieuwe ruimte aan te snijden.

Daarenboven is het ook niet duidelijk of de ruimtebehoefte voor bedrijvigheid wel degelijk rekening houdt met de volumewinsten die mogelijk zijn, eerder dan de lokale dromen. Het is onmogelijk om via een aanbodbeleid in concurrentie te gaan met Noord-Frankrijk of Henegouwen. Daarenboven is onze provincie op heel wat vlakken aan een herstel toe en staat open ruimte hierin centraal.

Dit dient dan ook veel sterker uitgewerkt te worden: hoeveel ruimte te winnen bij

actieve reconversie en aanpassen stedenbouwkundige beperkingen ikv ruimtewinst? Welke ruimte wordt effectief gevraagd? Hoe de grootste meerwaarde bieden (gezien de prijs van de grond)?

- **p. 108: 'Groene ruimte' kan bezwaarlijk te ambitieus genoemd worden.**
De aankondiging van een actieplan biodiversiteit én het inrichten van de ruimte - tot private kavels i.s.m. eigenaars- in functie van het actieplan biodiversiteit en het in functie van het vermijden van hitte-eilanden (dus hoge bomen, waterpartijen, connectie met het omliggend gebied, windsingels, stadsrandbossen,...),... dient absoluut vermeld te worden als specifieke actie binnen dit onderdeel. Graag ook meenemen in de overkoepelende landschapsvisie: steden en gemeenten zijn geen eiland, maar maken deel uit van het landschap.

3.5. Ruimte voor niet-verweefbare economische en andere activiteiten

- **Het geven van ruimte aan niet-verweefbare activiteiten dient absoluut afgewogen te worden tegenover de reeds bestaande activiteiten.**
Zo heeft de regio van Menen en Wervik al heel wat zware industrie te slikken welke werkt op de gezondheid van de omwonenden. De regio van Pittem heeft (oa) heel wat vee- en mesttransporten en een gedegradeerd landschap. De regio Damme kent een beschermd landschap met vogelrichtlijngebied, dus een beschermingslaag daar bovenop. Het is dan ook van belang dat vanuit de reeds ingenomen milieugebruiksruimte wordt vertrokken en binnen de milieugebruiksruimte wordt gewerkt: corrigerend waar er een overschrijding is, binnen de bestaande milieugebruiksruimte en (dus ook) landschappelijke afwegingen, waar er nog ruimte is. De afbraak -die aangegeven wordt op p.113, als een gebouw in open ruimte niet hergebruikt kan worden volgens het afwegingskader 'Evaluatie locatie voor een nieuwe activiteit of herlokalisatie van bestaande activiteiten', is al een positieve zaak, maar staat pas als laatste optie en zal dan ook weinig gebruikt worden.

3.6. Transformatie van gebouwenclusters en omgeving in de open ruimte

- **p.122, maar ook p.97: Actieve reconversie**
De beleidslijnen rond reconversie blijken voornamelijk te gaan om gebouwen die hun functie verliezen vanwege een beslissing van de vergunde. Het is echter ook mogelijk dat door omstandigheden - neem gebouwd in een versterkt watergevoelig gebied, gelegen in een dorpskern nabij een school, einde van mogelijkheden op planologische attesten, gelegen in natuurbestemming of met te grote impact op natuur...- een functie dient te worden verplaatst. Hier dient dan ook een actief beleid te worden uitgestippeld. Dat lijkt er nu niet in te staan.
- **p.123: 'indien agrarisch gebruik niet mogelijk is'**
Dat is vanaf het moment dat de verkoper de gronden eerst verkoopt om nadien de woning met bijgebouwen en een deel van het land te verkopen. Hier moet dus echt

een slot op komen (zie onder) door duidelijk voorwaarden in te schrijven voor het opzettelijk onmogelijk maken van landbouwgebruik.

- **p. 123: 'Activiteiten met planten en dieren':**

Dit wil dan zeggen een hondenkennel, Alpaca-welnesscentrum, boomverzorger, studie bureau voor landbouw, dierenarts voor huisdieren, een tuincentrum, visserswinkel, ... ?

- **p.123: Functiewijziging gedesaffekteerde hoeves:**

Er zit een sterke discrepantie in wat er op p.124-125 wordt aangegeven als afwegingskader voor het inzetten van gedesaffekteerde hoeves voor functies gelieerd aan landbouw, of plant-dier-activiteiten en de vraag aan de Vlaamse Regering op p.126. Wat duidelijk maakt dat het niet de bedoeling is om in eerste plaats de gedesaffekteerde hoeves in landbouwgerelateerd gebruik te houden, eerder wel in woon- of eventueel commerciële functie te brengen. Dit, aangezien de Provincie vraagt dat de woonrechten geminimaliseerd worden. Het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens garandeert echter dat elke inwoner het recht heeft op een gezond en wel leven (EVRM art.8) en hierin geen onderscheid mag gemaakt worden in het toekennen van deze rechten. Moest er dan al een residentiële functie worden gecreëerd, dan heeft de bewoner het recht op een volwaardige bescherming. Dit geeft een situatie van rechtsonzekerheid voor de omliggende landbouw. Daarenboven lijkt hier ook een verhaal van planbaten te ontstaan, wat hier verder niet wordt uitgewerkt.

- **Is het evenwel wenselijk om een generieke regeling uit te werken in functie van residentialisering?**

Wat we nu al zien, is dat het erf bij overname de facto wordt afgesplitst van de gronden. Dat zorgt ervoor dat het erf - met aanpalende gronden- niet meer economisch rendabel kan uitgebaat worden en dus het afwegingskader volgt richting residentiële bestemming, stedelijke functie, of afbraak. Gezien de laatste economisch niet haalbaar zou zijn, wordt de residentiële bestemming naar voor geschoven. Dat wordt bevestigd door de vraag aan de Vlaamse Regering.

Het moet dan ook in eerste plaats onmogelijk gemaakt worden om erf en grond op dergelijke manier af te splitsen (tenzij er maatschappelijke doelen zoals erfgoed, natuur, ...voorop komen). Dit, aangezien we met dit beleid de deuren toe houden voor zij-instromers en een heel areaal aan boerderijen onttrekken van de beroepsgroep. Het kunstmatig verhogen van de verkoopprijs (door afsplitsen) is ook resoluut tegen de ambities van de Vlaamse Regering om landbouwgrond bij de landbouw te houden en de prijzen voor grond, voorzien voor landbouw toegankelijker te maken. Landbouw wordt aanzien als een strategische sector. De uitverkoop van landbouwzetels, zorgt voor het uitrangeren van beginnende boeren. Dit, door het ontoegankelijk maken van de landbouwzetels. Daarenboven gaat dit ook lijnrecht in tegen de principes van hergebruik, aangezien het oprichten van nieuwe landbouwzetels niet of amper wordt toegelaten. Dat laatste is natuurlijk terecht, aangezien het aanbod er wel degelijk is.

Daarenboven kent dit geen maatschappelijk draagvlak, waarvan bijgaand artikel getuige: <https://vilt.be/nl/nieuws/brede-coalitie-roept-op-om-zonevreemd-gebruik-van-agrarisch-gebied-te-stoppen>

Daarenboven gaat de overdracht van gedesaffekteerde hoeves steeds gepaard met het verlies van een aantal hectare landbouwgrond. Het Vlaams Regeerakkoord zegt hierover “We faciliteren tegelijkertijd ook het grondaanbod voor landbouwers in agrarisch bestemde gebieden, buiten HAG en niet gelegen in SBZ of VEN.”(p.77).

We zien dat hier letterlijk het advies van de West-Vlaamse landbouwkamer wordt gevolgd, tegen de visie in van de landbouworganisaties (zie boven). En vragen ons dan ook af of het advies van de landbouwkamer niet in eerste plaats vanuit de landbouwer die tegen het pensioen aanschurkt werd opgesteld, of vanuit een visie die voedselproductie voorziet van kansen voor grond en bedrijfssite.

3.7. Hernieuwbare energie

- **Positief: Er is een beleidskader energie en men erkent dat er een taak is voor de provincie en de acties kunnen we zeker ondersteunen.**

Hier is het positief dat de landschappen worden erkend - graag ook doortrekken naar andere ruimtevragers- en dat ecologie voorop komt te staan bij de afwegingen voor zonnepanelen. Graag dezelfde overweging voor andere vormen van energieopwekking.

- Voor het eerst wordt expliciet het woord "warmtenetten" in de mond genomen, met erkenning dat dit een gemeentelijk overschrijdend thema is.

Toch valt de onevenwichtige aandacht op: het webinar over energie duurt amper vijf minuten, terwijl het onderdeel over fysische landschappen meer dan een halfuur in beslag neemt. Dit spreekt boekdelen. De West-Vlaamse Milieufederatie en haar lidverenigingen missen de nodige verwevenheid tussen beide thema's.

Een duidelijke link tussen energie en landschap is er nochtans, bijvoorbeeld via aquathermie en riothermie (energie uit water en riolen). Niet elke kern beschikt over rest- of (afval)warmte, en daarom ziet men – vaak onder de radar – allerlei initiatieven opduiken (bv. in Menen, Anzegem, Veurne...) die inzetten op het winnen van energie uit riolen. Je kunt het potentieel trouwens zelf nagaan op www.riothermie.be

We moeten echter doordacht omgaan met deze bronnen. Het kan niet dat een project of gebied stroomopwaarts warmte uit een rivier of riool onttrekt, waardoor stroomafwaarts – in een andere gemeente – een veelbelovender project geen toegang meer heeft tot die bron. Hier is afstemming over gemeentegrenzen heen cruciaal.

Warmte uit afval is per definitie een intergemeentelijke aangelegenheid, georganiseerd op het niveau van het arrondissement via de intercommunales. We

zullen helaas nog een tijd afval produceren, zij het steeds minder. Daarom is de vraag cruciaal: welke verbrandingsovens sluiten we eerst richting 2050? Dit bepaalt mee waar en hoe we warmtenetten uitbouwen vanuit die bron (gelukkig zijn er veel andere).

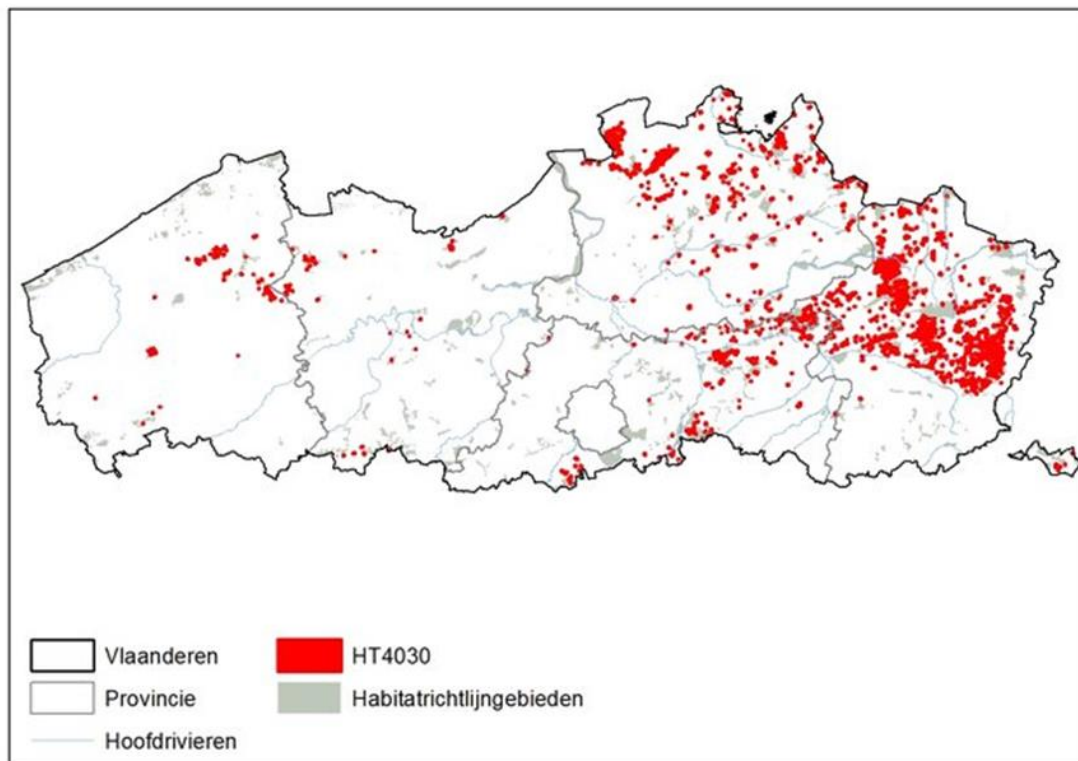
Neem bijvoorbeeld de oven van Harelbeke, die tegen 2050 hopelijk kan buiten dienst gesteld worden. Er is een mogelijk alternatief: het warmtenet voeden vanuit de nabijgelegen waterzuivering of de Leie. Maar ook hier geldt: als Kortrijk stroomopwaarts energie onttrekt uit de Leie, kan dit stroomafwaarts in Harelbeke leiden tot een verstoring van de biodiversiteit. Dit vereist een doordachte en bovenlokale visie. Als we vanuit West-Vlaanderen geen eigen koers uitzetten, zal Vlaanderen die ongetwijfeld opleggen.

Tot slot: we moeten af van fossiele brandstoffen. Vandaag is nog steeds 95% van de woningen aangesloten op het aardgasnet. Dat moet binnen een twintigtal jaar naar 0%. Met andere woorden: we moeten nu handelen.

Het beleid hierover krijgt echter onvoldoende aandacht. De koppeling met de lokale warmteplannen die Vlaanderen binnenkort aan elke gemeente oplegt, ontbreekt. Alles blijft voorlopig te voorzichtig en vrijblijvend.

Bijlagen:

1. Deel 3, bijlage Beleidsplan, Kaart Ecosystemen niet volledig als het gaat om heiderelicten. Vraag om HPG, EKBG en grasland apart aan te geven. Ramsar en Vogelrichtlijngebieden geven eveneens ruimtelijke impact, dus graag ook aangeven op de kaart. :

Bron: <https://www.ecopedia.be/natuurstreefbeeld/natuurstreefbeeld-droge-heide-4030>

2. Voor het memorandum van de West-Vlaamse milieu-, klimaat- en natuurbeweging kan je hier terecht: https://www.westvlaamsemilieufederatie.be/wp-content/uploads/2024/05/20240119Gehele-memorandum_metopmaaklight.pdf

3. Milieugebruiksruimte zoals beschreven binnen Nederlandse Omgevingswet: <https://www.magazinesrijkswaterstaat.nl/mer-nieuws/2023/103/interview-hans-mommaas>